

Historische Vereniging Ameide en Tienhoven

18e jaargang nr. 2, 2007

Collectie Van der Lee, Jaarsveld. Foto: André Tukker.

Dit is het wapen van de familie Van Eeten, vermeld in het artikel "Oud geld in de regio".

NIEUWSBLAD van de HISTORISCHE VERENIGING AMEIDE en TIENHOVEN

ISSN: 1569-7800

De Vereniging is gevestigd in Ameide en heeft haar domicilie in het oude Stadhuis aldaar.
Ze is opgericht op 13 december 1989 en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Tiel onder nummer 40324336.

BESTUUR

Voorzitter	H. van den Heuvel, Voorstraat 99	4132 AP Vianen	☎ 0347 355180
Vice-voorzitter	G.W. Groenendijk, De Bogerd 3	4233 GN Ameide	☎ 0183 601886
Secretaris	C.W. Broekman, Broekseweg 59	4233 CT Ameide	☎ 0183 601811
Penningmeester	J. Stasse, De Bogerd 19	4233 GN Ameide	☎ 0183 602488
Alg. adjunct	J.A. Maatkamp, Lekdijk 18	2769 GA Langerak	☎ 0183 602071
Lid	A.P. Provoost, Voorstraat 10	4233 EA Ameide	☎ 0183 601568
Lid	C. Rijnhout, De Kooi 25	4233 GP Ameide	☎ 0183 602648
Lid	D. Siegersma, Fransestraat 12	4233 ED Ameide	☎ 0183 602676
Lid	A. Terlouw - van der Grijn, Vijf Akkers 18	4235 AH Tienhoven	☎ 0183 602110

ERELEDEN

A.M. den Oudsten, G. Streefkerk en P. Will

CORRESPONDENTIEADRES

C.W. Broekman info@ameide-tienhoven.nl internet: www.ameide-tienhoven.nl

LEZINGEN EN EXCURSIES

vacature

REDACTIE NIEUWSBLAD

H.J. Beckmann h.j.beckmann@planet.nl
G.W. Groenendijk gert.groenendijk@planet.nl
A. Tukker
P. Will p.will@hetnet.nl

LEDENADMINISTRATIE

J. Stasse jstasse@hetnet.nl

CONTRIBUTIE

Deze bedraagt minimaal €15,- per jaar, over te maken op bankrekening nummer 301952248 van de Rabobank te Ameide t.n.v. de penningmeester van de vereniging. Opzegging van het lidmaatschap dient minimaal zes weken voor het eind van het verenigingsjaar te hebben plaatsgevonden.

De publicatie van dit Nieuwsblad wordt mede mogelijk gemaakt door VIMAC Consultancy BV te 's-Gravenhage.

Op de voorpagina een portret van:

Reinoud III van Brederode (1493-1556), Heer van Vianen en Ameide, burggraaf van Utrecht, Deken der Orde van het Gulden Vlies, raad- en kamerheer van Karel V. Geschilderd door Cornelis Anthonisz. (kleinzoon van Jacob Cornelisz. van Oostanen), Rijksmuseum Amsterdam (afmetingen hoogte: 80 cm; breedte: 69 cm).

Reinoud III van Brederode wordt beschreven in het artikel "**DE BREDERODES VAN BOLSWAERT IN AMEIDE**".

Inhoud Nieuwsblad, 2007, jaargang 18, no. 2

1. Reinoud III van Brederode	1
2. Familiewapen van Eeten	2
3. Colofon	3
4. Inhoudsopgave	4
5. Verenigingsnieuws [2]	5
6. De Brederodes van Bolswaert in Ameide [13]	7
7. Wijnglas met een alliantiewapen [6]	20
8. Een F-16 met volledige wapenuitrusting [1]	26
9. De Joined Strike Fighter (JSF), de beoogde opvolger van de F-16 [1]	27
10. Verkenningvliegtuigen boven Slot "Herlaer" [3]	28
11. Ons mooie Nederland. Zwervend langs de Lek [3]	31
12. Ergens langs de Lek klinkt het geluid van ijzer op ijzer [3]	34
13. Historische plaatjes met een praatje [2]	37
14. Oud geld in de regio [12]	39
15. Familiewapen Begram	51
16. F-16 gevechtvliegtuigen	52

Onze vereniging heeft op 13 april 2007 van de Rabobank Alblasserwaard Noord en Oost, locatie Ameide, een cheque ter waarde van €80,- ontvangen. Elke bezoeker van deze locatie, die een financieel advies kwam inwinnen, kon een vereniging aanwijzen waar de Rabobank €10,- aan zou schenken. Acht bezoekers hebben dus onze vereniging voorgedragen voor deze donatie.

VERENIGINGSNIEUWS

Algemene ledenvergadering

De bovenzaal van “t Wapen van Ameide” vormde in de avonduren van dinsdag 24 april een passend decor voor de jaarlijkse algemene ledenvergadering van onze vereniging, die door zo’n 45 leden werd bijgewoond.

Voorzitter Hans van den Heuvel memoreerde in zijn openingswoord dat het de vereniging voor de wind blijft gaan. Zo is het ledental in drie jaar tijd toegenomen van 175 tot 338 en is er sprake van een veelheid van aansprekende activiteiten.

De vergadering concludeerde dat secretaris Cees Broekman en penningmeester Jettie Stasse hun zaken goed voor elkaar hebben, zodat het verslag van de vorige algemene ledenvergadering, het jaarverslag over de periode april 2006 t/m maart 2007, het financiële overzicht 2006 en de begroting 2007 ongewijzigd konden worden vastgesteld. De uit Ruth van Bruggen en Cees van der Grijn bestaande kascontrolecommissie meldde dat ook de financiële verantwoording geheel in orde is bevonden, waardoor de penningmeester onder luid applaus kon worden gedechargeerd.

De voorzitter lichtte vervolgens toe waarom Arie Mesker heeft besloten terug te treden als bestuurslid. Hij stelde voor mevrouw D. Siegersma en de heer A.P. Provoost, “beiden wonend in een Rijksmonument te Ameide”, als zodanig te benoemen, wat bij acclamatie geschiedde. Herman Beckmann, de hoofdredacteur van het Nieuwsblad, de voorzitter en bestuurslid Annie Terlouw-van der Grijn gaven een overzicht van de voornaamste activiteiten, die op het programma staan. Uit hun woorden bleek dat voor het verenigingsorgaan “nog voor meer dan anderhalf jaar kopij voorhanden is”, in juni of juli van dit jaar met F-16 gevechtsvliegtuigen van de vliegbasis Volkel infrarood- en video-opnamen zullen worden gemaakt boven Slot “Herlaer” en in de periode van 9 t/m 13 oktober van dit jaar in de Gereformeerde Sionkerk een expositie zal worden gehouden over “Unie” en “Crescendo”.

Na de pauze werd de bijna een uur durende film over de dijkverzwaring van de Stichting Lekdijk vertoond.

Ontwikkeling ledenbestand

Sinds de publicatie van de vorige editie van het Nieuwsblad is één lid van onze vereniging overleden. Het gaat om de heer H.C. Mesker. Hij woonde in Ameide.

In dezelfde periode zijn acht nieuwe leden ingeschreven. Het betreft de dames E. Mouthaan-van der Kooi (Leerdam) en H. Westerink-Terlouw (Gorinchem), de heren J. Daamen (Geldermalsen), P. van den Heuvel (Hardenberg), A.M. den Oudsten en H. Pek (beiden te Ameide), R. Visser (Lexmond) en de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschappen en monumenten (Amersfoort). De vereniging telt inmiddels 340 leden.

Oproepen

De heer Ben Remie heeft de teksten van krantenberichten over Ameide en Tienhoven, zoals die uit de Schoonhovense Courant, verwerkt in een digitaal Word document. De omvang hiervan is indrukwekkend geworden en bevat natuurlijk zeer veel waardevolle informatie over beide plaatsen. Een wens van Ben Remie is om dit werk samen met de Historische Vereniging in een beperkte oplage uit te geven. Om dit document gereed te maken voor de drukker is het nog nodig dat er een

personenregister en een zakenregister worden gemaakt. Indien u vaardig bent met het Word-programma en ons hierbij behulpzaam wilt zijn, dan nodigen wij u uit om contact op te nemen met de redactie van dit blad.

Door de werkgroep genealogie van de Historische Vereniging Ameide en Tienhoven worden familiekaarten verzameld en geordend. Het gaat daarbij om geboortekaartjes, trouwkaarten en overlijdenskaarten. Ook dankkaartjes en andere familieberichten horen bij deze verzameling. Met uw hulp kan deze verzameling worden uitgebreid. Gooi uw paperassen niet weg, maar geef deze aan de Historische Vereniging. Natuurlijk kan het zo zijn dat u uw familiekaarten nog wilt bewaren, met fotokopieën daarvan is de Historische Vereniging ook gebaat. Het kopiëren of scannen van uw verzameling wil de vereniging graag verzorgen.

Herdenking 4 mei in Ameide en Tienhoven

“Het is alweer enige tijd geleden dat ik in gesprek raakte met Krijn van der Grijn, die mij vroeg of ik nog wist wat wij samen hebben beleefd op de eerste dag van de oorlog en de eerste dagen daarna. We weten het allebei nog en zullen het nooit vergeten.

‘s Morgens vroeg bij het aanbreken van de dag volgde een lange stroom vliegtuigen de Lek, in de richting van Rotterdam en de kust. Vervolgens kwam het bericht dat de oorlog was uitgebroken. In de namiddag kwam op de Lekdijk een militaire colonne tot stilstand. Wij moesten daar als schooljongens van tien tot dertien jaar natuurlijk bij zijn, niet beseffend dat het gevaarlijk was, omdat de colonne doelwit zou kunnen zijn van de vijand.

En zo gebeurde het ook: plotseling verschenen er vliegtuigen die de colonne aanvielen. Wij waren er getuige van en zagen de bommen uit de vliegtuigen vallen en in de Lek terechtkomen met als gevolg een lawine van modder en water en het in de lucht vliegen van teenstuiken.

Deze gebeurtenissen hebben op mij, als tiener van toen, een diepe indruk gemaakt. Het werd duidelijk dat we onze vrijheid kwijt waren en vanwege het oorlogsgeweld ook onze veiligheid.”

Deze citaten zijn ontleend aan de toespraak, die de nestor van de gemeenteraad van Zederik, de in Ameide geboren en getogen Klaas van Oort, op zaterdag 4 mei namens het gemeentebestuur hield ter gelegenheid van de jaarlijkse Dodenherdenking bij het monument voor de omgekomenen uit Ameide en Tienhoven. De heer van Oort ging zo op zeer persoonlijke wijze in op het thema van de Dodenherdenking 2007: “Vrijheid en Veiligheid”.

De plechtigheid, die strak werd geleid door de voorzitter van de Werkgroep 4 mei Herdenking, Maks van Middelkoop, was ook dit jaar indrukwekkend, niet in het minst door de serene sfeer en de zeer grote opkomst. Hetzelfde geldt voor de daaraan voorafgaande Stille Tocht, die werd begeleid door “omfloerst tromgeroffel” van leden van het Tamboercorps Ameide en klokgelui.

De bijeenkomst bij het monument werd muzikaal omlijst door het Ameide’s Fanfare Korps (AFK), dat het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus en koraalmuziek ten gehore bracht. Verder droegen twee leerlingen van de plaatselijke basisscholen toepasselijke gedichten voor.

De plechtigheid werd afgesloten met het leggen van kransen door representanten van achtereenvolgens het gemeentebestuur van Zederik, de schooljeugd van Ameide en Tienhoven, de Historische Vereniging Ameide en Tienhoven, de Oranjevereniging “Beatrix”, de ondernemersvereniging “Actio” en de bewoners van het Woon- en Zorgcentrum “Open Vensters”. Verscheide nabestaanden en anderszins betrokkenen volgden dit voorbeeld door bij het monument bloemen te leggen.

DE BREDERODES VAN BOLSWAERT IN AMEIDE

Walter van Zijderveld

Inleiding

Enkele eeuwen geleden werden Ameide en Tienhoven nog geregeerd door een drossaard, die plaatsvervanger van de heerser was. Enkele drossaards kwamen uit het geslacht van de Brederodes van Bolswaert, een bastaardtak van de Brederodes die in Lexmond woonde. Het waren Hendrik van Brederode van Bolswaert, die van 1618 tot 1663 drossaard was, en zijn zoon Frederik Lodewijk van Brederode van Bolswaert, die hem opvolgde en in 1693 overleed. Dit artikel zal deze personen nader belichten.

De plaatselijke besturen van Ameide en Tienhoven

In de zeventiende eeuw bestond zowel in Ameide als Tienhoven een uitgebreid stads/dorpsbestuur. Behalve de gemeenschappelijke drossaard, had Ameide een schout, twee burgemeesters, 7 schepenen, 1 lageheemraad, 2 kerkmeesters en 2 armmeesters, ook wel Heilige Geestmeesters genoemd. In Tienhoven waren een schout, 7 schepenen, 1 lageheemraad, 2 kerkmeesters en 2 armmeesters aanwezig, dus geen burgemeesters. De drossaard en de schouten werden voor het leven benoemd, maar de burgemeesters, de schepenen, de heemraden, de kerk- en armmeesters slechts voor één jaar. Zo kon de heer weer snel en gemakkelijk van lastige of onkundige gezagsdragers afkomen. Voor de inwoners was er ook een voordeel aan dit systeem: voorkomen werd dat er teveel vriendjespolitiek werd bedreven.

Louise Christine van Solms-Braunfels

Johan Wolfert van Brederode

De jaarlijkse benoemingen werden gedaan door de heer van Brederode te Vianen. In 1650 verleende Johan Wolfert van Brederode echter aan drossaard Hendrik van Brederode van Bolswaert

het recht om *de wet te verzetten*, zoals het jaarlijks benoemen van de ambtsdragers werd genoemd. Met 'de wet' werd in die tijd het stads/dorpsbestuur bedoeld.

De schouten hadden in Ameide en Tienhoven de dagelijkse leiding. Dat betrof zowel het dagelijks bestuur als de rechtspraak. Hierin werden ze voor de dorps/stadszaken bijgestaan door de burgemeester en de schepenen. De burgemeester was eigenlijk niets meer dan de eerste schepen en hij regelde de dagelijkse gang van zaken. De schepenen kwamen alleen opdraven wanneer hun aanwezigheid nodig was om beslissingen te nemen en wanneer de burgemeester of de schout assistentie nodig had.

In zaken die met waterstaat te maken hadden, werden de schouten bijgestaan door de twee heemraden. In feite vormden zij met hun drieën het polderbestuur.

De schepenen waren er dus voor de dorpszaken en de lage heemraden voor de polderzaken. Hoge heemraden hadden zitting in het Hoogheemraadschap en bemoeiden zich met de hoofdwaterringen en de dijken. Zij zaten niet in het stads/dorpsbestuur. De drossaard behield lange tijd de bevoegdheid van het 'verzetten van de wet', maar later werden de functionarissen weer door de heren in Vianen benoemd¹.

De drossaards van Ameide

De Brederodes bezaten vanouds het Land van Vianen, waarin, behalve het stadje Vianen, ook de schoutambten Bolgerijen en Autena, Lexmond/Achthoven, Lakerveld, Hei- en Boeicop en Meerkerk lagen. Daar kwam later het Land van Ameide bij, dat bestond uit het stadje Ameide en de heerlijkheid Tienhoven. De Brederodes bleven het Land van Vianen en het Land van Ameide als twee aparte gebieden zien. De Brederodes waren vaak van huis en voor de dagelijkse leiding hadden ze in beide gebieden een plaatsvervanger aangesteld, drossaard genaamd. De stads- en dorpsgerichten in hun gebied vielen onder hun gezag, maar de heren van Brederode hadden het laatste woord. Dat was altijd het geval in zaken van religie, politie en justitie, maar ook met andere zaken wilde de heer van Vianen zich soms bemoeien². De Ameidese drossaard had daarom altijd rekening te houden met zijn baas, de heer van Brederode.

Zoals reeds vermeld, werden zowel de drossaards van het land van Vianen als die van Ameide voor het leven benoemd. Wanneer zo iemand op die plaats zat, dan moest er wel iets heel belangrijks voorvallen voordat hij werd ontslagen.

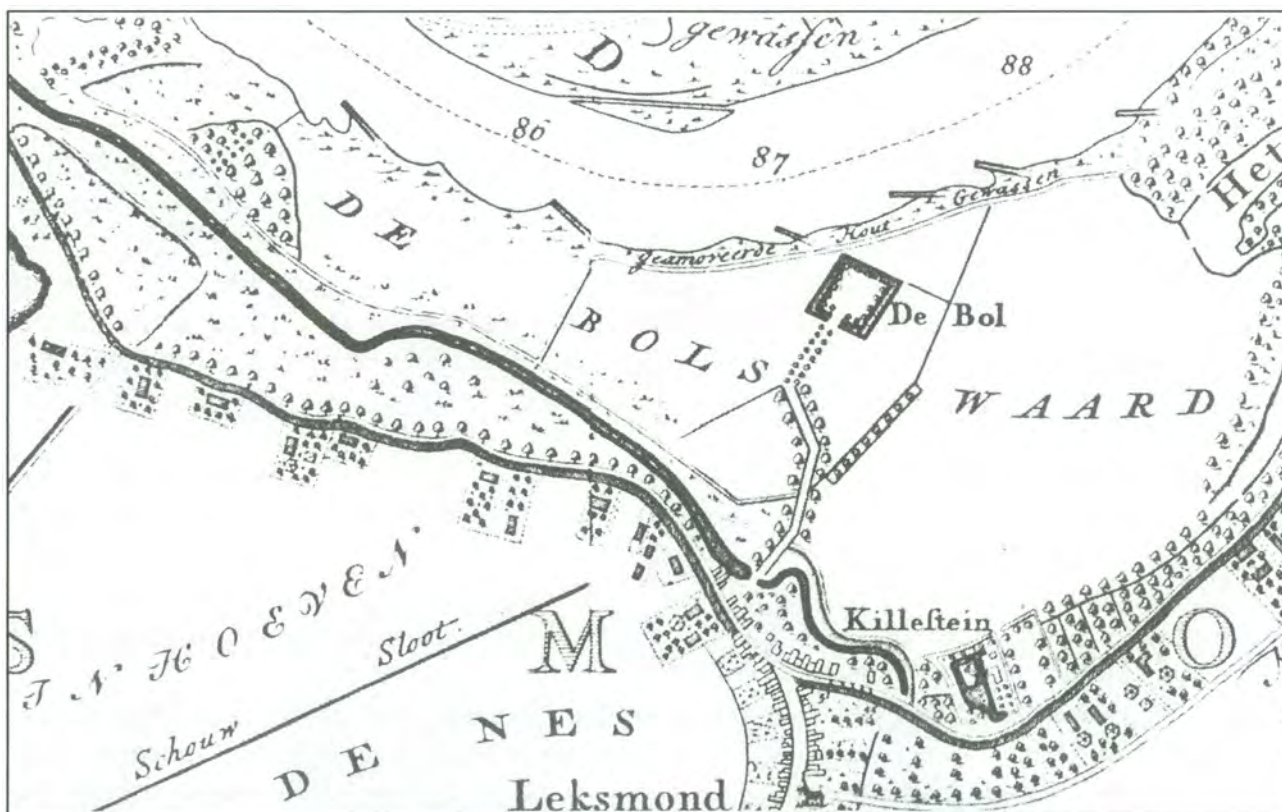
De drossaards genoten ook inkomsten uit hun ambt. Van de heer van Vianen kregen zij in 1711 bijvoorbeeld f 100, maar daarnaast hadden zij nog veel andere bronnen, zoals presentiegeld, het verlenen van diensten, enz. Om die inkomsten te krijgen, hadden ze echter eerst flink moeten investeren. Het ambt van drossaard, evenals dat van alle andere hoge ambtenaren, moest namelijk worden gekocht van de heer van Vianen. In 1711 was dat voor de drossaard van het land van Ameide, die in dat jaar ook schout van Ameide en Tienhoven was, f 5.000,-. Dat was relatief weinig, want de drossaard van Vianen, die tevens schout was, moest f 40.000,- betalen en de schout van Lexmond/Achthoven f 4.400,- om die functie te kunnen bemachtigen. Om hoogdijkheemraad van de Alblasserwaard te worden moest f 4.500,- aan de heer van Vianen worden neergeteld³.

Het begin van de Brederodes van Bolswaert

Vroeger was trouwen in de hogere standen meestal geen kwestie van liefde, maar van berekening. Men zei dat de bruidegom een goed huwelijk had gesloten, wanneer daardoor zijn macht werd uitgebreid en hij een flink stuk rijker werd. Bij de burgers was dit eigenlijk niet anders. Een rijke vrouw trouwen gaf meer mogelijkheden om aanzien te verwerven. Bij boeren ging het vooral om land. Hoe meer land en beesten de bruid meebracht, hoe beter dat was. De vrouw had in die tijd niet veel te vertellen, ook niet bij de keuze van haar bruidegom. Veel huwelijken werden door de ouders

gearrangeerd. Toch moest de bruid zelf instemmen met het huwelijk, want anders ging dit niet door. De bruid kon er meestal alleen maar voor zorgen dat ze het in haar huwelijk niet slechter kreeg. Doordat de kerkelijke wetten nog veel invloed hadden, werd bereikt dat man en vrouw meestal bij elkaar bleven en er weinig werd 'vreemdgegaan'. Dat laatste kwam in de hogere kringen echter wel voor en het werd van hen noodgedwongen ook geaccepteerd. Voor de kinderen die uit zo'n illegale verbintenis voortkwamen, werd door de vader meestal goed gezorgd. Soms kregen ze alleen een financiële toelage, maar er waren er ook die als bastaardkinderen werden erkend en daarmee veel meer voorrechten kregen.

Een goed voorbeeld hiervan is Catharina Goossens van Holten (ook wel Van Wezel genoemd). Reinoud III van Brederode (1492-1556) had haar omstreeks 1541 in Haarlem leren kennen. De mooie, ongeveer 18 jaar oude Catharina maakte kennelijk veel indruk op de ongeveer 49 jarige Reinoud III. Ze was echter verloofd, maar daar trok Reinoud zich niet veel van aan. Hij liet haar gewoon ontvoeren en zette haar gevangen in het Huis te Kleeff, daar niet ver vandaan. Na wat vijven en zessen en nadat haar verloofde was overleden, stemde zij er mee in dat ze met Reinoud meeging naar Vianen. Reinoud III kocht in 1545 voor haar een huis aan de Voorstraat.

De ligging van de Bol, waar de familie Van Brederode van Bolswaert woonde. (Melchior Bolstra 1751-1764)

In 1546 werd zij door Reinoud III beleend met een waard in de Lek bij Lexmond, Bolswaert genaamd. Omdat de 'rasechte' Van Brederodes niet wilden dat ook de bastaarden zich Van Brederode noemden, moesten Catharina en haar nazaten zich Van Brederode van Bolswaert noemen. Deze wens werd niet altijd nageleefd, want herhaaldelijk worden nazaten in deze tak alleen maar aangeduid als Van Brederode.

In Vianen kreeg Catharina, door de omgang met Reinoud III, vier kinderen. De eerste overleed al jong, maar de tweede, die in 1548 werd geboren en ook Reinoud werd genoemd, werd later de eerste heer van Bolswaert⁴.

Reinoud van Brederode van Bolswaert

Na het overlijden van zijn moeder Catharina, op 16 januari 1584, kon Reinoud zich tooien met de titel heer van Bolswaert. Reinoud trouwde in 1585 met Josina van Asperen van Vueren. Het echtpaar kreeg twaalf kinderen, waarvan de vijfde, Hendrik, later drossaard van Ameide/Tienhoven werd.

In een niet bekend jaar, misschien 1618, heeft Reinoud de Bolswaert met de bijbehorende titel 'heer van Bolswaert' overgedragen aan zijn zoon Hendrik. In 1618 was Reinoud 70 jaar oud en Hendrik 26 jaar. Reinoud kwam daarmee praktisch zonder inkomen te zitten. Als tegenprestatie moest Hendrik daarom zijn vader jaarlijks f 500,- geven, waarvan hij *onderhout in cost, clederen en andersins* kon bekostigen. Die ondersteuning zal Reinoud tot zijn dood in 1633 hebben ontvangen⁵.

Hendrik van Brederode van Bolswaert, drossaard van Ameide en Tienhoven

Hendrik was geboren in 1592, waarschijnlijk in januari of begin februari. Na zijn jeugd in Vianen of in Lexmond op Huys Bolsweert op De Bol te hebben doorgebracht, had hij een aantal jaren dienst gedaan in Frankrijk bij de koninklijke garde. In dienst treden bij een vreemde vorst was in die tijd heel normaal. Begin 1617 keerde hij terug naar de Lage Landen en eind augustus 1618 werd hij, 26 jaar oud, door de heer van Vianen, Walraven IV van Brederode, aangesteld tot drossaard van het Land van Ameide.

Walraven IV van Brederode geschilderd door Jan Anthonisz. Van Ravensteyn, Raadhuis Vianen.

Walraven IV van Brederode geschilderd door Jan Anthonisz. Van Ravensteyn, Mauritshuis, Den Haag.

Tegelijkertijd werd hij ook aangesteld tot hoogdijkheemraad van de Alblasserwaard. Of hij voor beide posten heeft moeten betalen, vertelt de historie niet, maar de kans is groot dat dit niet het geval was omdat hij tot de familie behoorde. In februari 1625, hij was toen 33 jaar oud, trouwde hij met Geertruyd van Reede van Amerongen, een zus van de heer van Amerongen. Ze kwam, zoals hij

zelf schreef, uit *een seer goet adelijck geslacht*. Zij was de dochter van Frederik van Reede van Amerongen en Cornelia van Oostrum tot Broeckhuijsen⁶.

Men zou verwachten dat de drost van Ameide en Tienhoven in slot Herlaer is gaan wonen, maar dat was niet het geval.

Hij bleef in Lexmond in zijn 'Huys Bolsweert' wonen.

In veel documenten werden zowel Hendrik als zijn vader Reinoud jonker genoemd, evenals dat ook bij zijn zoon Frederik Lodewijk het geval was. (Ook bij de andere zonen?)

Na ruim 44 jaar drossaard te zijn geweest, stopte Hendrik ermee in april/mei 1663.

Hij was toen 71 jaar oud. Die leeftijd belette hem echter niet om de post van dijkgraaf van het Hoogheemraadschap 's Lands van Vianen te aanvaarden.

Geertruij van Reede van Amerongen, de vrouw van Hendrik, was reeds overleden op 15 augustus 1639 in haar *Huys Bolsweert* op de Bol. Zij werd bijgezet in de grafkelder in het koor van de kerk, die Hendrik in 1633 had gekocht om zijn vader Reinoud van Brederode van Bolswaert in te begraven. Beiden waren rooms-katholiek, maar dat was geen belemmering om hen in een protestantse kerk te begraven.

De kinderen van Hendrik van Brederode van Bolswaert

Het echtpaar kreeg, in de veertien jaar dat hun huwelijk duurde, acht kinderen: zes zoons en twee dochters⁷. De kinderen waren:

- Onbekend, jong overleden
- Josina Sara
- Cornelia Marij
- Frederik Lodewijk, die later drossaard werd
- Johan Adolf
- Osewolt Willem
- Reinoud Ignatius
- Dirk Adolf

De geboorte- en doopdata zijn onbekend, maar zij liggen tussen 1625 en 1639, het trouw- en sterfjaar van moeder Geertruid van Reede van Amerongen.

Van de vier zoons die volwassen werden, zijn er drie in een kerkelijke functie terechtgekomen en alleen Frederik Lodewijk kreeg een bestuursfunctie. Het was dus een godsdienstig ingestelde familie, zij het dat ze in deze protestantse hoek van de regio uit de toon vielen. Zij waren namelijk streng rooms-katholiek.

De drossaard wilde rust op de kermis

In de zeventiende en volgende eeuwen drukte de kerk een sterk stempel op de samenleving.

Uitspattingen waren geheel uit den boze en omdat deze vooral op de jaarlijkse kermissen voorkwamen, werden die in het Land van Vianen en Ameide ten strengste verboden. Dansen werd gezien als het begin van onzedelijke handelingen en omdat ongewenste kinderen daar vaak het gevolg van waren, werd dit gedurende de kermisweek ten strengste verboden. Omdat dansen eigenlijk alleen maar goed mogelijk was op de tonen van muziek, werd het bespelen van een muziekinstrument verboden. Vooral op violen, die opzweepende muziek konden maken, hadden de autoriteiten het voorzien. Periodiek verschenen daarom in de dorpen van de Landen van Vianen en Ameide plakaten die er vlak voor de kermis begon nogmaals op wezen dat het dansen en bespelen van instrumenten ten strengste verboden was. Dat gebeurde dus ook in Ameide, voordat in juli de kermisweek begon. Op de volgende pagina ziet u de tekst van zo'n plakkaat zoals die in 1629, 1633, 1634 en 1635 werd uitgevaardigd door drossaard Hendrik van Brederode van Bolswaert en werd voorgelezen op het bordes van het stadhuis.

Rechtspraak in het Land van Ameide

Het stadsbestuur van Ameide mocht ook rechtspreken in civiele zaken. In de praktijk deden dat de schout en de schepenen, inclusief de burgemeester. Dit college werd ook wel het gerecht, de schepenbank of de vierschaar genoemd. Was men het niet met de uitspraak eens, dan kon men appèl aantekenen bij de Kamer van Justitie te Vianen. Deze Kamer van Justitie bezat de hoge jurisdictie, dat wil zeggen dat ze ernstige criminele vergrijpen, die boven het niveau van overtredingen uitkwamen, mocht berechten en de doodstraf geven. Dat mocht het gerecht van Ameide niet. Dat bezat alleen de zogenaamde lage jurisdictie.

Joncker Henrick Van Brederoede de Bolsweert
drossaert alhier, doet bij desen vuyten naem
ende vanwege sijne Edelen Heeren van Brederoede
well expresselijcken verbieden dat hem niemants,
van den harbergiers ofte eenighe andere persoonen,
'tsij van wat qualite ofte conditie die soude
mogen wesen, binnen Ameyde ende Thienhoven haer vervorderen
ofte onderstaen en sullen desen aenstaende
kermis ende geduyrenden die kermisweecke
eenighe openbaere speelen op te houden,
alwaer eenighe instrumenten tot danssen ofte
andere lichveerdicheyt soude worden gebruyckt,
Op pene dat de weerts ofte andere all-
waer sulcx soude mogen geschieden daerbij
verbueren sullen een boete van negen carolusgulden ende
daerenboven een yder jonggeselle die hem
in sulcke speelen ofte vergaderinghe begeven,
sal hebben drie carolusgulden, t 'appliceeren d 'voorschreven
boeten ende pene tot behoef van den officier
die daervan d 'executie doen sal. Ende
dat alle ouders voor haere kynderen voor d 'voorschreven
boete sullen moeten responderen.

Gepubliceert binnen Ameyde
daer men gewoonlijcken publica-
tie doet, den XIIen July 1629.

Den eenen segget den anderen
voorts,

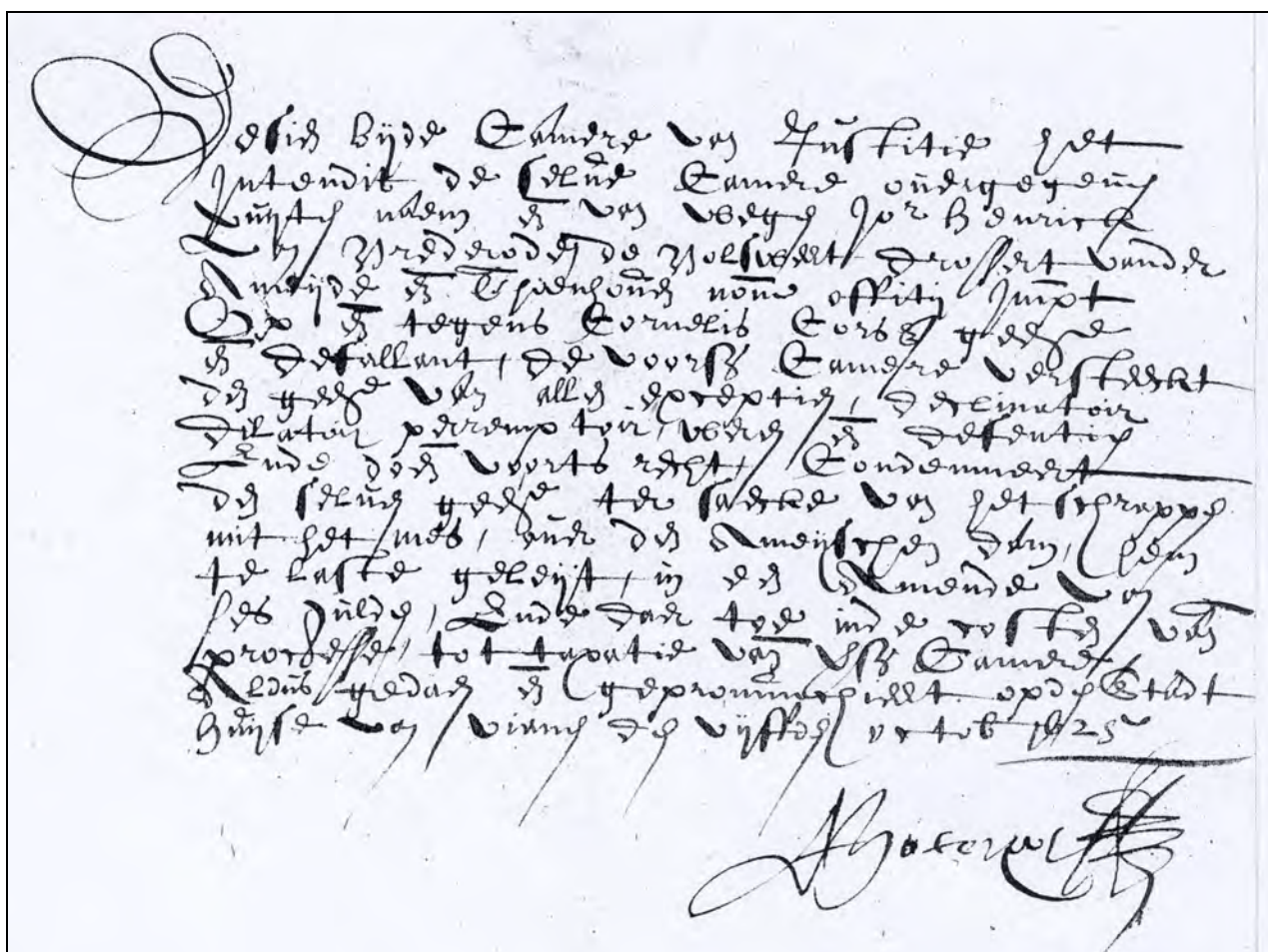
Wederom gepubliceert binnen Ameyde ontrent den Dam ter presentie
van veell omstander, die predicatie vuyt sijnde, den VIIen July 1633

Wederom gepubliceert binnen Ameyde ontrent den voorschreven Dam,
die predicatie vuyt sijnde, den XIIIen July 1634,

Wederom gepubliceert binnen Ameyde, den XII July 1635.

Dat was vroeger anders geweest. Voordat de Kamer van Justitie te Vianen rond 1500 werd opgericht, mochten criminele gevallen ook door het gerecht van Ameide/Tienhoven worden behandeld en dus ook de doodstraf worden opgelegd.

Na 1500 gaf de gewijzigde situatie de nodige wrijving met de Viaanse Kamer van Justitie, die alle criminele rechtszaken voor zich opeiste, dus niet alleen die waarop de doodstraf stond. In de loop der tijd ontstonden daardoor meermalen geschillen tussen de Kamer van Justitie en het gerecht van Ameide. De hoogste baas van het gerecht te Ameide was de drossaard, die niet alleen optrad als openbaar aanklager, maar ook belast was met de opsporing en vervolging van misdadigers. In 1624 was er, voor zover bekend, voor de eerste maal ernstig verschil van menig tussen de Kamer van Justitie te Vianen en het gerecht van Ameide over hun bevoegdheden. Ameide beriep zich op een document uit 1351, waarin graaf Willem van Holland aan het dorp stadsrechten verleende. De daarna komende heren van Ameide hadden over de stad en het land van Ameide *d' exercitie van hoge middelen ende lage jurisdictie*. Dit betekende dat Ameide criminele zaken mocht behandelen. Volgens drossaard Hendrik van Brederode van Bolswaert waren deze rechten vast verbonden met het gerecht. Er werd ook nog een vonnis van stal gehaald van het Hof van Holland van 18 november 1571, over een geschil tussen Vianen en Ameide over ongelden. Bovendien zou de in 1531 overleden Walraven II van Brederode destijds criminele vonnissen van de Ameidese vierschaar hebben goedgekeurd.

Het document waarin staat dat Cornelis Corsz zes gulden boete kreeg. (HUA, KvJ-V, inv. 304)

Waarschijnlijk heeft dit verzoek niet veel geholpen, want een jaar later, op 5 oktober 1625, vroeg drossaard Hendrik van Brederode van Bolswaert aan de Kamer van Justitie te Vianen om een uitspraak in de zaak tegen Cornelis Corsz. Hem werd ten laste gelegd *het schrappen mit het mes over den Ameijschen dam*. Wat daar precies mee bedoeld werd is niet duidelijk, maar hij werd door de Viaanse rechters veroordeeld tot het betalen van een boete van zes gulden en de proceskosten. Toch bleef men in Ameide kleine vergrijpen afhandelen en in 1663 ontstond hierover weer een conflict. Dat was op het moment dat Hendrik aftrad als drossaard en werd opgevolgd door zijn zoon Frederik Lodewijk. Toen zullen de bevoegdheden, rechten en plichten van de drossaard weer eens tegen het licht zijn gehouden en kwam ook dit punt weer boven water. Het bleek dat in de periode

1625-1663 alleen zaken rechtstreeks door de Kamer van Justitie van Vianen waren behandeld, waarin de drossaard betrokken was als aanklager of aangeklaagde. De andere gevallen uit Ameide en Tienhoven waren allemaal zaken, waarin de betrokken inwoners van Ameide of Tienhoven hadden gevraagd om hun zaak direct door de Kamer van Justitie te Vianen te laten behandelen. Deze gang van zaken kwam weer aan het licht toen zeventig jaar later, in 1733, een opsomming werd gemaakt van alle rechtszaken die de inwoners van Ameide en Tienhoven in Vianen hadden uitgevochten. Er bleek ook, dat toen er in 1663 een nieuwe drossaard kwam, in de persoon van Frederik Lodewijk van Brederode van Bolswaert, er geen criminele zaken meer naar Vianen werden overgebracht. Ameide heeft die dus vanaf 1663 zelf behandeld en Frederik Lodewijk zal daar bij zijn aantreden wel toestemming voor hebben gekregen. Die toestemming moest hij krijgen van Louise Christine van Solms-Braunfels, de regerende weduwe van Johan Wolfert van Brederode⁸.

Drossaard Hendrik voerde processen en verhandelde onroerend goed

Als drossaard heeft Hendrik van Brederode van Bolswaert ook enkele processen gevoerd. In 1653 won hij een proces tegen de Ameidese bakker Dirck Cornelisz Pelt. De eis van Pelt werd niet ontvankelijk verklaard en hij moest de kosten van het proces betalen, die maar liefst f 647,28 bedroegen. Veertien jaar later, in 1667, hadden ze weer een verschil van mening. Ook nu werd de eis van Pelt niet ontvankelijk verklaard, maar ditmaal moesten ze samen de kosten delen⁹.

In 1653 speelde ook een proces van de drossaard en de schepenen tegen Dirck en Peter Gijsbertsz Verkerck. De Kamer van Justitie vond dat zij er zelf maar uit moesten komen en zo zal het ook wel zijn gegaan¹⁰.

Na het overlijden van Hendrik werden er met zijn erfgenamen nog een paar processen gevoerd over de tijd dat hij dijkgraaf was. Deze hadden echter niet te maken met lopende geschillen, maar met de afwikkeling van zaken die door zijn overlijden niet goed waren afgehandeld.

Zijn zoon Frederik Lodewijk, die hem opvolgde, voerde uiteraard ook nog enkele processen. In één daarvan stond hij in 1685 tegenover Adriaen Pietersz Verkerck uit Tienhoven, de zoon van Peter Gijsbertsz Verkerck. Met de laatste had de drossaard het ruim dertig jaar daarvoor ook al aan de stok gehad. Frederik Lodewijk won het proces en Verkerck moest de kosten betalen, groot f 92,65. Daarmee gaf Verkerck het nog niet op, want in 1694 stond hij tegenover de erfgenamen van Frederik Lodewijk¹¹.

De drossaard kocht en verkocht ook huizen en landerijen voor de kerk¹².

Marktveer op Rotterdam ingesteld

Voor vervoer was Ameide bijna geheel aangewezen op de scheepvaart op de Lek. In de polder kon alleen met kleine bootjes, zoals schouwen en aken, worden gevaren en de landwegen waren in de halfjaarlijkse winterperiode onbegaanbaar. Om de plaatselijke producten te kunnen afzetten, hadden veel dorpen met één of meerdere steden een overeenkomst gesloten over de instelling van een marktveer. Dat was een scheepsverbinding tussen dat dorp en die stad, die op één of meerdere dagen in de week werd onderhouden. In december 1650 verzocht drossaard Hendrik aan de heer van Brederode toestemming om vanuit Ameide een marktveer op Rotterdam te mogen beginnen. Dit *ten behoeve van den welstant van de voorszegde stadsneringe*. Hij vond het *daeromme hooghnodigh* om wekelijks een marktschip op Rotterdam te laten varen, *gelijck tot noch toe niet en is geweest*. Het stadsbestuur had al een reglement gemaakt en zond dat mee ter goedkeuring. Er werd voorgesteld om Joost Pietersz, *out schipper tott Ameijde, belast met huijs vol cleijne kinderen*, tot schipper van het marktveer te benoemen. Hij had *een goet ende bequaem schip*, dus kon hij meteen aan de slag.

Op 20 december gaf Johan Wolfert van Brederode zijn toestemming en op 15 januari 1651 werd Joost Pietersz benoemd tot marktschipper op Rotterdam. Hij had toen weer een basis om zijn grote

gezin in leven te houden. Een tijdje na het *clockgeslagh van de peuije van den raedthuijse*, zodat iedereen wist dat er iets bijzonders stond te gebeuren bij het stadhuis, werd de heugelijke tijding daar vanaf het bordes voorgelezen. De drossaard, de schout, de burgemeesters en de schepenen waren daarbij aanwezig. Ameide had weer een stap gezet naar meerdere welvaart¹³.

Hendriks wapen in kerkraam Ameide

In vroeger tijden was het niet ongebruikelijk dat belangrijke personen een raam aan de kerk schonken. Dit waren veelal glas-in-loodramen, soms geverfde ramen, waarop altijd iets van de schenker stond vermeld. Vaak zijn wapen, soms ook hijzelf. Dat was ook het geval in Ameide. In de kerk aldaar bevond zich op het eind van de achttiende eeuw een raam, rechts van de preekstoel, waarop in kleuren het wapen van Hendrik van Brederode van Bolswaert was geschilderd. In de linkerboven- en rechteronderhoek bevond zich de rode leeuw in een gouden veld (het wapen van de Van Brederodes), met onderaan een afgesneden hoekje. In de twee andere velden staat het wapen van Arkel met de rode baren. Boven het wapen bevond zich een gesloten helm met daarop een kroon met een draak, die bedekt was met een kleed, waarop weer het wapen van de Van Brederodes stond. Rond 1790 was het wapen al flink beschadigd, vooral de twee delen waarop het wapen van Brederode stond. Ook de inscriptie die onder het wapen stond, was toen al verdwenen. In hetzelfde raam had ook een vrouwenwapen (een ruit) gestaan, maar ook dat was rond 1790 reeds verdwenen. Alleen de engel die het wapen vasthield, was nog zichtbaar¹⁴.

Frederik Lodewijk, de nieuwe drossaard

Hendrik werd in april/mei 1663 als drossaard opgevolgd door zijn zoon Frederik Lodewijk van Brederode van Bolswaert, die op 22 juli 1628 was geboren. Hij was toen 35 jaar. Drie jaar tevoren, in 1660, was hij getrouwd met Theodora Anna van Renesse van der Wulp. Hij was toen 32 jaar oud en zij 27. Het paar ging op Huis Bolswaert te Lexmond wonen en bleef daar toen Frederik Lodewijk drossaard van Ameide en Tienhoven werd.

Het echtpaar kreeg elf kinderen. De eerste drie waren zoons en daarna volgden acht dochters. Het waren, met vermelding van hun doopdata:

- Hendrik Maximiliaan	5 mei	1673 (of geboren)
- Oswald Servatius	23 oktober	1662
- Johannes Ignatius	30 juli	1664
- Geertruid Maria	2 september	1666
- Geertruid Gerardina	11 november	1667
- Anna Theresia	25 juli	1669 (St. Jacobsdag)
- Maria Cornelia	6 september	1670
- Josina Sara	22 maart	1672
- Theodora Jacoba	11 april	1674
- Clementina Walburga	11 juli	1675
- Josina Clara	20 januari	1678

Alhoewel het gezin op huize Bolswaert woonde, werden de kinderen allemaal in Vianen rooms-katholiek gedoopt. Clementina Walburga kreeg haar opvoeding in het Penitentenklooster te Maastricht en overleed daar op 11 juli 1689, nog geen veertien jaar oud.

De oudste zoon, Hendrik Maximiliaan, erfde de titel heer van Bolswaert¹⁵.

Frederik Lodewijk werd ergens na 1672 ook schout.

Hij had ook een baan bij het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard. Hij was daar hoogheemraad en bleef dat tot aan zijn dood¹⁶.

1672, het rampjaar

In de vroege morgen van zondag 27 november 1672 vielen de Fransen, komend uit de richting Lexmond, het verdedigingswerk bij Sluis aan, dat werd verdedigd door de Hollandse troepen. Vrij gemakkelijk veroverden de Fransen deze post en plunderden vervolgens Ameide. Tot overmaat van ramp brandden ze ook een groot deel van het dorp af, maar het stadhuis, de kerk en veel huizen bleven gespaard, zij het dat ze toch flink beschadigd werden. Daarna trokken de Fransen zich terug en roofden ondertussen Achthoven en Lexmond leeg.

Drossaard Frederik Lodewijk kwam zo aan het hoofd van een zwaar gehavende gebied te staan.

Wat hij persoonlijk heeft geleden van de Franse plunderingen, is niet bekend. Voor de wederopbouw van Ameide was veel geld nodig en ds. E. Jonckholt, soms vergezeld door een andere Ameidenaar, ging op reis door geheel Holland om te proberen van de kerkenraden geld voor Ameide los te krijgen. Hij kreeg van het Ameidese gerecht een onkostenvergoeding, maar niet alle onkosten werden vergoed. Drossaard Frederik Lodewijk van Brederode van Bolswaert weigerde namelijk om een bedrag van f 261,75 aan hem uit te betalen. In die tijd een aanzienlijke som geld. Waarom Frederik Lodewijk weigerde, is niet bekend¹⁷.

Frederik Lodewijk droeg de Bolswaert over aan zijn zoon

De oudste zoon van Frederik Lodewijk, Maximiliaan van Brederode van Bolswaert, trouwde op 5 september 1693 met Johanna Catharina Teresia Corsand de Bellecourt. Omdat het bruidspaar rooms-katholiek was, gebeurde dat voor het gerecht van Lexmond en niet in de kerk. Trouwen in een protestantse Lexmondse kerk was er niet bij. Dit was het tweede huwelijk van Hendrik Maximiliaan. Zijn eerste vrouw was anderhalf jaar daarvoor, op 3 februari 1692, overleden.

11

Simon Hendrik

regerende graaf, en Edele
Heer der Lippe &^a, Vrij-
Heer van Vianen, Ameijde,
&^a Burg-graaf van Utrecht,
voot ons, en onse Gemal,
^{Stellia} geborn ^{Burg} gratine
Anne, en gravinne van
Dona, vrij vrouwe van
Vianen, Ameijde &^a, &^a, &^a,

Doen te weten, alsoo naer de afluysig-
heijde, wijlen den Hoog-gebooren Heer
Carel Emilius, Burg-graave en graaf
van Dona, vrij Heer van Vianen, Ameijde,
&^a erfburg-graef van Utrecht &: G: G:
door recht van Successie, op voorgedagte
onse vrouwe gemalinne, als onste Dogter,
vande ook onste Dogter van wijlen Heer-
Hans Wolphert, Graaf van Brederode,
Haeren groot Heer Vader G: G: sijn ge-
devolveert, de Souverain Heerschapijen
van Vianen, Ameijde &^a, Mitsgaders alle
andere Heerlijkheden en goederen, en de
Voorse onse vrouwe gemalinne, ons de
regeringe, over sulke haeren goederen,
en onderdanen, met bedingh heeft overge-
geven, en dienvolgende alle ampten
sijn komen te vaceren, dat wij ons be-
trouwend, op de naerstigheijde, weten
schap, en bequaemheijde, van Jor: Frederik
de Brederode van Bolswaert, den selven
hebben gecontinueert, gesteld, en gecom-
mitteert, gelijk wij hem continueren
stellen, en committeert bij desen, tot

Het eerste blad van het kopiedocument waarin Simon Hendrik von der Lippe Frederik Lodewijk van Brederode van Bolswaert op 1 april 1687 wordt herbenoemd als drossaard en schout van het land van Ameide en Tienhoven. (HUA, KvJ-V, inv. 304)

Op 7 augustus 1684, een maand voordat zijn tweede huwelijk werd voltrokken, had zijn vader hem *ten huwelijk gegeven, de adellijcke hofstede ende aengelegen landerijen, genaempt den Bol en Bolswaerdt*. Er zat wel een addertje onder het gras, want op de landerijen rustte een hypotheek van f 8000,- en nog een tweede van f 1500,-. In die tijd behoorlijk grote bedragen. Frederik Hendrik stelde zich echter garant voor de aflossing van deze hypotheek met al zijn *onroerende goederen, gelegen onder Lexmond en Achthoven, ende voorts generalijck alle sijn wel Edele andere en verdere goederen*¹⁸

Frederik Lodewijk herbenoemd

Wanneer een nieuwe heerser in Vianen op het toneel verscheen, kon hij de functionarissen opnieuw benoemen of ontslaan, ook zij die voor het leven waren benoemd. Dat waren dus spannende tijden voor de drossaard en de schouten. Meestal bleven ze gewoon in functie, zoals in 1684, toen Hedwig Agnes van Brederode overleed. Zij was de laatste telg uit het geslacht van de Brederodes die over de landen van Vianen en Ameide heerste. Daarna kwamen de Dohna 's aan de macht en moesten de Brederodes van Bolswaert maar afwachten of ze van hen ook de bescherming kregen die ze altijd van de Brederodes hadden ontvangen. Toen Amelia van Dohna in 1687 de landen van Vianen en Ameide erfde en die niet lang daarna overdroeg aan haar man Simon Hendrik van der Lippe, bleef Frederik Lodewijk van Brederode van Bolswaert tot zijn geluk gehandhaafd als drossaard van Ameide en Tienhoven¹⁹.

Geen Van Brederode van Bolswaert als drossaard

Theodora Anna van Renesse van der Wulp overleed op 9 januari 1682, 48 jaar oud. Op 3 augustus 1693 overleed drossaard Frederik Lodewijk, 65 jaar oud.

Simon Hendrik von der Lippe, de heer van de Landen van Vianen en Ameide, zag het kennelijk niet meer zitten om opnieuw een telg uit het geslacht Van Brederode van Bolswaert als drossaard van Ameide en Tienhoven aan te stellen. Hendrik Maximiliaan, als heer van Bolswaert, werd voor die functie gepasseerd, want na zijn overlijden werd Frederik Lodewijk op 18 september 1693 opgevolgd door Jobst Bernhard Barckhausen. Hij was een raadsheer van Simon Hendrik von der Lippe, dus iemand die hij meer vertrouwde dan een Van Brederode van Bolswaert. Misschien heeft ook een rol gespeeld dat de Van Brederodes van Bolswaert rooms-katholiek waren. Hoe dan ook, Jobst Bernhard Barckhausen werd de nieuwe drossaard en hij werd op zijn beurt weer op 25 augustus 1710 voor het leven opgevolgd door Willem Pieter van der Laken, die niet alleen drossaard en schout werd, maar ook houtvester, gaardermeester en rentmeester van de pastorie. In die tijd was er ook een substituut (vervangend) drossaard in Ameide/Tienhoven²⁰.

BRONNEN WAARUIT GEPUT

- Dek, Dr.A.W.E, *Genealogie der Heren van Brederode*, in: Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie, XIII (1959), p. 105-146, en XXII (1968), p. 237-243.
- *Het Archief van de Kamer van Justitie te Vianen* in: Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven, XLVII, eerste deel, 1924, Algemeene Landsdrukkerij, 's-Gravenhage, 1925.
- Horden Jz, P., *Een kleine geschiedenis van Het Land van Vianen*, eigen uitgave, 1953.
- Meyere, J.A.L. de, en J.M.M. Ruijter, *In en uit het stadhuis van Vianen*, St. Stedelijk Museum Vianen, 1984.
- Vroon, Dr.A., *Ameide en de Hollandse Oorlog (1672-1678)*, in: Nieuwsblad Historische Vereniging Ameide en Tienhoven, 1993, nr. 2-3.
- Wijmer, D.J., *De bestuurlijke inrichting van Vianen voor 1795*, in: 'Johan Wolfert van Brederode, 1599-1655', Hist. Ver. Het Land van Brederode, Vianen, 1999.

AFKORTINGEN

- GAZ - Gemeentearchief Zederik
HUA - Het Utrechts Archief
KvJ-V - Kamer van Justitie te Vianen
NA - Nationaal Archief te Den Haag
NAL - Notarieel Archief Lexmond
NAV - Notarieel Archief Vianen
OAA - Oud Archief Ameide
RAA - Rechterlijk Archief Ameide
RAL - Rechterlijk Archief Lexmond
SAD - Statsarchiv Detmold (Duitsland)

¹ SAD, inv. 433; GAZ-OAA, inv. 12, 30 dec. 1650, 31 dec. 1651, 23 jan. 1653 enz.; Meyere, p. 31-32

² SAD, inv. 415-a1-12, 5 april 1686

³ Horden, *Kleine Geschiedenis*, p. 129-130 en 148

⁴ Dek, p.124, 128

⁵ Dek, p. 128-130; NA, RAL, inv. 5, 25 aug. 1633

⁶ Dek, p. 130

⁷ Volgens Dek, p. 130-131, drie dochters. De extra dochter is Sara, die trouwde met Maxmiliaan van der Aa. Dit is echter Josina Sara, die voor de tweede maal trouwde.

⁸ *Archief Kamer van Justitie*, p. 160-162; HUA, KvJ-V, inv. 304, div. data; Wijmer, p. 73

⁹ HUA, KvJ-V, inv. 234, 27 juli 1653 en 22 aug. 1654; inv. 235, 18 sept. en 11 dec. 1667

¹⁰ HUA, KvJ-V, inv. 234, 27 juli 1653,

¹¹ HUA, KvJ-V, inv. 237, 2 dec. 1685, 10 dec. 1690, 14 aug. 1691 en 7 febr. 1694

¹² NA, RAL, inv. 4, 2 mei 1630 en div. in RAA

¹³ GAZ, OAA, inv. 12, dec. 1650

¹⁴ Wagenaar, p. 41-43

¹⁵ Dek, p. 131-132

¹⁶ NA, NAL, inv. 5303, 27 nov. 1693

¹⁷ O. Vroon, p.11-17

¹⁸ NA, RAL, inv. 12, 7 aug. en 5 sept. 1684; Dek, p. 132

¹⁹ HUA, KvJ-V, inv. 304, 1 april 1687

²⁰ HUA, KvJ-V, inv. 304, 18 sept. 1693 en 25 aug. 1710; NA, RAL, inv. 12, 27 dec. 1693 en 2 jan. 1694; HUA, NAV, inv. 7835, 26 sept. 1713

**Wijnglas met een alliantiewapen gedragen door twee putti in het
Rijksmuseum in Amsterdam (Objectnummer BK-KOG-1572)**

Herman Beckmann

Dit glas wordt als volgt door het Rijksmuseum beschreven: 'Conische voet. Zich verbredende, in facetten geslepen stam, overgaande in een gebogen kelk. Op de kelk een alliantiewapen dat met een lint aan een kroon hangt, en opgehouden wordt door twee putti op wolken; de linker met een sleutel in de hand en een hond aan de voeten, en de rechter met vrijheidsstaf en -hoed. Het, heraldisch gezien, rechter wapen, met twee palen, is niet geïdentificeerd. Het linker wapen, van de familie Herlaar, is gevierendeeld, in een en vier, drie gekroonde leeuwenkoppen, in twee en drie een dubbel gekanteelde dwarsbalk.'

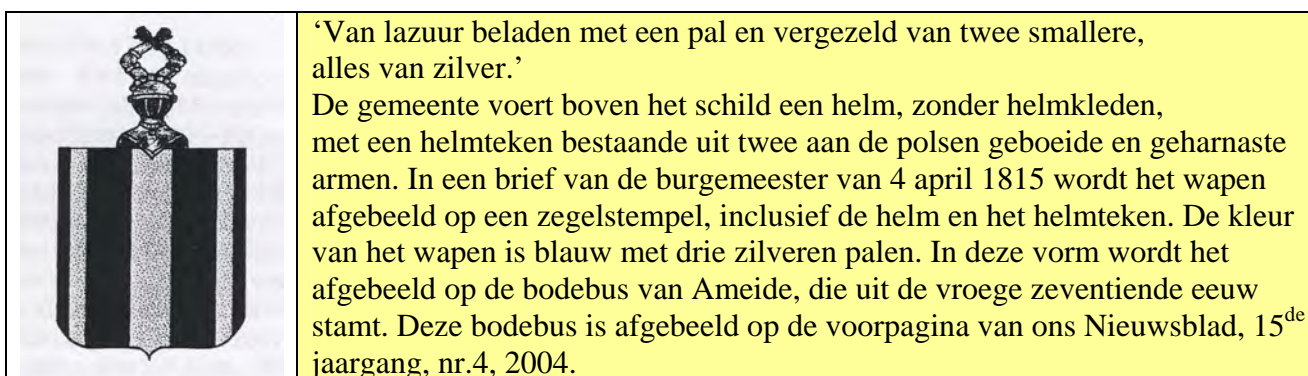
Het Rijksmuseum dateert het glas circa 1775 tot uiterlijk 1798. Het glas zelf is gemaakt in Engeland en de stippelgravure wordt door het Rijksmuseum toegeschreven aan de Haagse glasgraveur David Wolff ('s Hertogenbosch 1732 - 's Gravenhage 1798).

Het glas is 17,3 centimeter hoog en werd in 1896 in bruikleen aan het Rijksmuseum gegeven.

De door het Rijksmuseum gebezigde term 'alliantiewapen' is mijns inziens niet juist. Volgens van Dale's GROOT WOORDENBOEK DER NEDERLANDSE TAAL is een alliantiewapen een huwelijkswapen waarin het wapen van de man en dat van de vrouw verenigd zijn onder het helmteken en dek- of helmkleed van de man.

Het op de foto rechter wapen is bijna identiek aan het wapen van Dirk van Herlaar zoals is afgebeeld in het artikel *Een geschil tussen Dirk van Herlaar en het kapittel van Sint Marie te Utrecht in 1266* (Nieuwsblad nr.2, 2006)

De laatste Herlaar, Heilwich, trouwde in 1373 met Hendrik II, heer van Vianen en burggraaf van Utrecht. Het kan dus niet een alliantiewapen zijn. Wat is het dan wel? Het linker wapen op de foto lijkt verdacht veel op het wapen van Ameide!

Ik denk dat dit wijnglas een herdenkingsglas is, voorzien van de wapens van Herlaar en Ameide. Het zou gegeven kunnen zijn aan bijvoorbeeld de Heer van Ameide, Herlaar en Tienhoven, Jan Wijnand Ram (1755-1789) of aan zijn vrouw Ignatia Maria Bichon, die in 1810 overleed.

Of aan zijn voorganger Arnout Leers (1731-1785), die in 1766 Heer van Ameide en Herlaar werd, na het overlijden van zijn vader. Bij navraag bij het Rijksmuseum, deelde de Hoofdconservator Ceramiek & Glas, Dr. J.D. van Dam ons mee dat het glas in bruikleen was gegeven door het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap te Amsterdam. Dus wat dat betreft zijn er geen verdere aanwijzingen.

In het laatste gedeelte van dit artikel wordt nader ingaan op de techniek van het glasgraveren, maar eerst wil ik de iconografie van de voorstellingen op het glas toelichten.

Op de volgende pagina staat een detailopname van het wapen van 'Ameide.' De putti die het wapen vast heeft, heeft in de rechterhand een sleutel en achter de putti ligt een hondje op een wolkje. Zowel de sleutel als het hondje symboliseren de trouw. Is dit de trouw van de bevolking van Ameide jegens de heer van Ameide en Herlaar? Of andersom?

In de inleiding werd al gezegd dat het wapen van Herlaar op het glas bijna identiek was aan dat van Dirk van Herlaar. Het verschil is dat op het glas de leeuwenkoppen naar links kijken en op het wapen van Dirk van Herlaar naar rechts!

Omstreeks 1600 maakte Arnout van Buchell een ingekleurde pentekening van een glas-in-loodraam in de Domkerk te Utrecht. Hierop stond Gijsbrecht van Brederode met de wapens van zijn vader en moeder, waaronder het wapen van Herlaar.

Ook hier kijken de gekroonde leeuwenkoppen naar links!

De putti, die het wapen van Herlaar vasthoudt, draagt over linkerschouder de vrijheidsstaf en de vrijheidshoed. De vrijheidshoed is ontleend aan de Phrygische muts. Phrygië was gelegen in Anatolië en was ten tijde van de Grieken beroemd om zijn cultuur.

De muts van de Phrygiërs duidde de Grieken erop dat ze te maken hadden met vreemdelingen uit een exotische en andere wereld: vreemdelingen die niet waren gebonden aan dezelfde wetten en die symbool stonden voor verandering.

Later kreeg de Phrygische muts de betekenis van vrijheidshoed (pileus libertatis) bij de Romeinen. Slaven die werden vrijgelaten kregen de muts zo gauw ze tot Romeins burger werden benoemd. Daarmee werd de muts het symbool van de vrijheid.

De 'vindicta' was de vrijheidsstaf waarmee het hoofd van de slaaf bij zijn invrijheidstelling werd aangeraakt.

De gravure op de volgende pagina toont de Hollandse vrijheidsmaagd. In haar hand houdt ze de vrijheidsstaf met daarop de vrijheidshoed.

Naast haar de klimmende leeuw met in de rechterpoot het zwaard en in de linker de zeven pijlen. (De Unie van Utrecht is een op 23 januari 1579 getekende overeenkomst tussen de gewesten Holland, Zeeland, Utrecht, Gelre en de Groningse Ommelanden.

Later dat jaar sloten ook het gewest Overijssel, Landschap Drenthe en de Heerlijkheid Friesland en de steden Groningen, Venlo, Antwerpen, Breda, Brussel, Brugge, Lier en Ieper zich bij de Unie aan.)

Het geheel is geplaatst in de zogenaamde Hollandse tuin, het symbool van de geslotenheid van de Nederlanden.

Glasgraveren

De helaas vroeg overleden glasexpert, Frides Laméris (Kunst & Kitsch) schreef over de glasversiering het volgende: 'Men kan zeggen dat de diamantgravure voor het eerst in Venetië werd toegepast.

Bij een diamantgravure wordt het glas in de ene hand gehouden terwijl met een op een stift geplaatste diamant over de oppervlakte van het glas krassen worden gemaakt.

Waar de diamant het glasoppervlak heeft geraakt, ontstaat een grijzig witte lijn die duidelijk in kleur contrasteert met het glas.

Zo kan men ornamenten, kantachtige patronen, bloesemranken, maar ook figuren op het glas tekenen.

Er werden ook familiewapens gegraveerd te midden van ranken.

In Nederland wordt er vanaf het eind van de 16e eeuw met de diamant gegraveerd, zoals blijkt uit de datering van glazen die bewaard zijn gebleven.

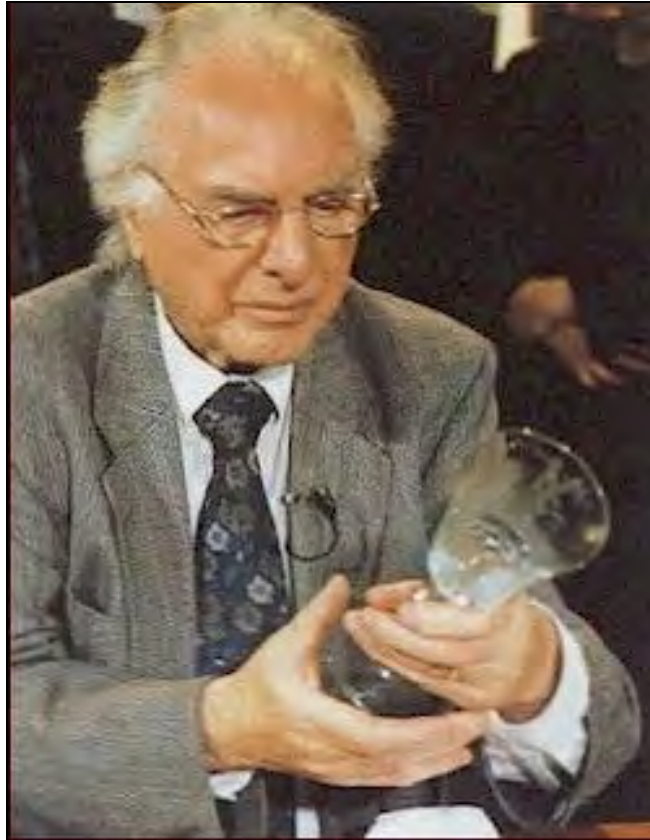
Oorspronkelijk sloot de manier van graveren geheel aan bij de Venetiaanse manier.

Wanneer vlakjes, bijvoorbeeld een blad, moesten worden opgevuld, dan gebeurde dit door het graveren van evenwijdige lijntjes tussen de omtreklijnen van het blad.

Al gauw werd men in Nederland veel vrijer in de keuze van het onderwerp en vele portretten, mythologische en bijvoorbeeld jachtscènes getuigen ervan hoe groot de vaardigheid, het talent, het geduld en de toewijding waren die de graveurs aan de dag legden.

Het waren vooral amateurs die als tijdverdrijf glazen 'veredelden' om aan vrienden cadeau te geven, een enkele maal op bestelling.

We zijn hierover nauwkeurig bericht door gedichten en brieven van Huygens en Hooft, die tot dezelfde literaire kringen behoorden als de dochters van Roemer Visscher: Anna Roemers en Maria Tesselschade.

Frides Laméris

Zij zijn het geweest, tezamen met de 'geleerde' vrouw Maria van Schuerman, die de kunst van het glasgraveren tot grote hoogte hebben gebracht.

Ook het versieren van glazen met teksten, de 'kalligrafie', kwam in zwang. Tot en met het einde van de 17e eeuw werden glazen en flessen over het gehele oppervlak met speelse, belerende of (quasi) diepzinnige teksten in sierlijke letters gegraveerd.

Zeer bekend is het werk van de lakenkoopman uit Leiden: Willem Jacobsz. Van Heemskerck. Tot op zeer hoge leeftijd ging hij door.

Zijn glazen zijn vrijwel altijd gesignd en gedateerd, waarbij Van Heemskerck niet schroomde steeds weer zijn eigen leeftijd te vermelden. Hij stierf in 1692, 79 jaar oud. Bij het opvullen van vlakken blijkt duidelijk dat de techniek in de loop van de 17^e eeuw wel veranderd is.

Van het stijf naast elkaar neerzetten van streepjes was niet veel meer over. Men probeerde schaduwwerking aan te geven en zeer gevarieerd vulde men de vlakken, waarbij het soms lukte stoffen te imiteren.

Zeer verwant aan de diamantgravure waarvan tot nu toe sprake is, is de diamantstippel-gravure. Hierbij worden geen lijntjes gekrast waardoor een meer of minder zachte aanraking van een diamantje op een stift gemonteerd - honderden puntjes gestipt waarmee een tekening wordt verkregen.

Door het variëren van de puntjes in onderlinge afstand kan een schaduw- en zelfs dieptewerking worden verkregen.

Soms is het resultaat alleen maar zichtbaar onder een bepaalde invalshoek van het licht.

Deze techniek, die alleen maar in Nederland is toegepast voornamelijk in de 18e eeuw, heeft een aantal glazen opgeleverd die tot het bijzonderste behoren van wat ooit is gemaakt.

Naast amateurs die het 'stippen' in hun vrije tijd bedreven, is ook een beroepsmatige 'stippelaar' aan te wijzen: David Wolff, die aan het eind van de 18e eeuw in Den Haag werkzaam was en die veel opdrachten heeft uitgevoerd.'

Fotoverkenningsvluchten boven slot “Herlaer”

Hans van den Heuvel

Als alles volgens plan blijft verlopen, worden enkele weken na de verschijning van deze editie van dit blad F-16 gevechtsvliegtuigen van de Koninklijke Luchtmacht ingezet om vluchten te maken boven slot “Herlaer”. Het gaat om toestellen van squadrons van de vliegbasis Volkel, die zijn uitgerust met ultramoderne infrarood- en video-apparatuur. De exacte data en tijden van de vluchten en het vluchtplan worden tijdig bekend gemaakt door middel van berichten in de volgende media: de daarvoor in aanmerking komende edities van het “Algemeen Dagblad” en “Het Kontakt”, de website van de gemeente Zederik (www.zederik.nl), de website van de Historische Vereniging Ameide en Tienhoven (www.ameide-tienhoven.nl) en het kabelnet van TekstTV Zederik.

Er wordt gevlogen op twee door-de-weekse dagen, waarbij op de tweede dag de op de eerste dag gemaakte opnamen zullen worden ontwikkeld en vertoond. In het geval van de laatste “run” op de tweede dag wordt bij wijze van groet aan de inwoners van Ameide en Tienhoven zeer laag gevlogen. Bij die gelegenheid zal op de kerktorens van de beide kernen de nationale driekleur wapperen. Bovendien zullen vanaf het oude Stadhuis op de Dam de vlag van het Commando Luchtstrijdkrachten en de vlag van Ameide worden uitgestoken. Het bestuur van de Historische Vereniging roept haar leden en andere belangstellenden op deze voorbeelden te volgen.

Doel van de unieke operatie is om met behulp van geavanceerde technieken gegevens te verzamelen over het terrein van slot “Herlaer” wat betreft zowel de bodemgesteldheid als verschillen in vegetatie. Volgens deskundigen ligt het in de lijn der verwachting dat op basis daarvan nadere informatie kan worden verkregen omtrent de precieze ligging van de gracht en de fundamenten van het voormalige kasteelcomplex (zie ook de desbetreffende artikelen in de edities 2004-3, 2005-4 en 2006-1 van het Nieuwsblad). Uiteindelijk zullen alle betrokkenen gezamenlijk bezien of het doenlijk is op het terrein van slot “Herlaer” archeologische opgravingen te verrichten, waarbij het doorhakken van de knoop vanzelfsprekend is voorbehouden aan de eigenaar van het slot.

De F-16 Fighting Falcon

De Koninklijke Luchtmacht beschikt sedert 1979 over de F-16 Fighting Falcon. Het toestel heeft bij dit krijgsmachtdeel de F-104G Starfighter en de NF-5 Freedom Fighter vervangen. Bijzondere kenmerken van de F-16 zijn de grote wendbaarheid en de mogelijkheid aan negen ophangpunten een grote bommen- of rakettenlast mee te voeren. Ook kunnen zo nodig extra brandstoftanks en elektronische storingsapparatuur aan deze ophangpunten worden meegevoerd. Voor verkenningsdoeleinden beschikt de luchtmacht over speciale camaragondels. De F-16 is een multifunctioneel vliegtuig, een toestel dat meerdere taken - ook in dezelfde missie - kan uitvoeren. Naast het onderscheppen van vijandelijke vliegtuigen is de Fighting Falcon ook geschikt voor het aanvallen van gronddoelen en het uitvoeren van fotoverkenningen.

De Koninklijke Luchtmacht beschikt na een aantal reorganisaties nog over 105 vliegtuigen van dit type.

Kolonel Alexander Schnitger,
commandant van vliegbasis Volkel

De F-16's van de Koninklijke Luchtmacht zijn vanaf april 1993 tot en met juni 2001 ingezet boven voormalig Joegoslavië. Eerst vanaf de basis Villafranca en later Amendola (beide in Italië). De F-16's namen van 24 maart tot 20 juni 1999 deel aan de NAVO-operatie Allied Force rond Kosovo. Nederlandse F-16's vlogen ongeveer 1.300 missies tijdens dit conflict. Vanaf oktober 2002 tot en met eind 2003 hebben F-16's deelgenomen aan de Operatie Enduring Freedom, vanuit Manas, Kirgizië. Vanaf april 2005 tot op heden worden F-16's ingezet voor de wederopbouwmissie ISAF in Afghanistan. Hierbij heeft men o.a. als taak om luchtsteun te verlenen aan grondtroepen. De F-16's zijn gestationeerd op vliegveld Kandahar in het zuiden van Afghanistan.

Technische specificaties van de F-16

Afmetingen:	lengte: 15.05 meter hoogte: 5.00 meter spanwijdte: 10.00 meter (inclusief raketten)
Motoren:	1 Pratt & Whitney 100-PW-220e turbofan
Vermogen:	stuwdruk 15.000 lbs zonder en 25.000 lbs met naverbrander
Gewicht:	leeg: circa 9.000 kg, maximaal: 15.000 kg
Snelheid:	maximaal 2020 km/uur
Vliegbereik:	2700 km
Vlieghoogte:	17 km
Fabrikant:	Lockheed Martin (VS)
Vliegbases:	Vliegbasis Volkel en Vliegbasis Leeuwarden Vliegbasis Volkel: 311-squadron, 312-squadron en 313-squadron Vliegbasis Leeuwarden: 322-squadron, 323-squadron

Het nieuwe fotoverkenningssysteem

Defensie heeft zes RecceLite fotoverkenningssystemen voor de F-16 aangeschaft. Deze apparatuur van de Israëlische firma Rafael vervangt de verouderde Orpheus/MARS.

Dit systeem voldoet niet meer aan de huidige operationele eisen, waarbij verkenningen vooral op lage en middelbare vlieghoogte worden uitgevoerd. Daarnaast bestaat er steeds meer behoefte, vooral bij de bestrijding van mobiele doelen, om verzamelde gegevens al tijdens de vlucht aan commandanten en/of grondtroepen aan te leveren. Bij Orpheus/MARS kunnen dergelijke beelden pas op de grond ontwikkeld worden.

RecceLite is een digitaal verkenningssysteem dat bestaat uit een gondel vol moderne elektronische en infraroodsensors die de opnamen direct naar de grond kunnen sturen. De sensors richten zich tijdens de vlucht automatisch op doelen, waarna de opnamen zonder tussenkomst van de vlieger worden gemaakt. Het is ook mogelijk om het systeem handmatig te bedienen.

De investeringskosten van RecceLite bedragen veertig miljoen euro. Dit bedrag heeft betrekking op zes fotoverkenningssystemen, twee mobiele en twee draagbare grondstations en twee datalinksystemen.

Fotoverkenningssystemen zijn in het verleden onder meer ingezet boven voormalig Joegoslavië en Kosovo. Daarnaast werden ze ook gebruikt op verzoek van het Ministerie van Justitie en bij de controle van dijken.

Vliegbasis Volkel

De Duitse bezetters zagen in 1941 wel wat in het stuk Peelsche Hei bij het dorp Volkel. Ze richtten er een klein noodvliegveld in, wat snel uitgroeide tot een volwaardige vliegbasis voor jachtvliegtuigen. Na de bevrijding van Zuid-Nederland vlogen de Engelsen nog korte tijd vanaf het veld, maar na de oorlog leek het gedaan met de vliegactiviteiten. De Koninklijke Marine nam het veld over om er dienstplichtige mariniers klaar te stomen voor acties in Nederlands-Indië. Maar in 1950 liet de snel groeiende Legerluchtmacht toch weer haar oog vallen op de basis en aan het eind van het jaar werd er het eerste Volkelse jachtsquadron opgericht, dat vloog met Gloster Meteor straalvliegtuigen. Andere vliegtuigtypes volgden, waaronder Republic F-84 Thunderjets en Thunderstreaks en de F-104G Starfighter. Dit laatste toestel werd op Volkel begin jaren tachtig vervangen door de F-16. Gedurende het grootste deel van haar bestaan maakte Vliegbasis Volkel een integraal onderdeel uit van de verdediging van het NAVO-gebied tegen een eventuele Warschaupactaanval. Met de val van het IJzeren Gordijn wijzigde de taak van de Koninklijke Luchtmacht, en daarmee ook die van Volkel. Inzet ter bestrijding van conflicten elders ter wereld werd de voornaamste prioriteit.

Vliegbasis Volkel is de thuisbasis van niet minder dan drie operationele F-16 squadrons. De F-16 is het enige jachtvliegtuig van de Koninklijke Luchtmacht. Naast Volkel is Leeuwarden de tweede F-16 basis van de Klu. Dankzij z'n aërodynamische vormgeving is de F-16 één van de meest wendbare gevechtsvliegtuigen ter

wereld. De vlieger bestuurt het toestel door middel van computersystemen. Het toestel kan worden ingezet voor verschillende taken, zoals het uitvoeren van precisiebombardementen, het voeren van luchtverdedigingsgevechten tegen andere vliegtuigen en het maken van luchtfoto's voor verkenningdoeleinden. Eind jaren negentig ondergingen alle toestellen een uitgebreid moderniseringsprogramma. Belangrijkste verbeteringen waren een nieuwe boordcomputer, een nieuw radarsysteem en een ergonomisch verbeterde cockpitindeling. Verder beschikt het opgewaardeerde toestel over een systeem om elektronisch te kunnen communiceren met andere vliegtuigen en grondstations door middel van een zogenaamde datalink. Ook kreeg de vlieger de beschikking over geavanceerde nachtzichtapparatuur waarmee hij in staat is om zelfs in volledige duisternis te kunnen vliegen.

De F-16's vliegen niet alleen vanaf Vliegbasis Volkel zelf, regelmatig wordt er ook uitgeweken naar grote oefenlocaties in het buitenland. Soms gaat het daarbij om oefeningen met een specifiek karakter. Zo is vliegen bij duisternis de laatste jaren steeds belangrijker geworden. Om niet constant de omwonenden van de vliegbasis te belasten met geluid laat op de avond wordt voor dergelijke oefeningen regelmatig uitgeweken naar andere gebieden als Zweden en de Verenigde Staten. Grote internationale oefeningen in samenwerking met andere krijgsmacht delen vonden de laatste jaren onder meer plaats in De Verenigde Staten, Canada en Turkije. Alle oefeningen zijn bedoeld om goed voorbereid te zijn op een daadwerkelijke inzet, en dat was vaak het geval sinds de val van het IJzeren Gordijn. In de jaren negentig vlogen de F-16's boven de conflicthaarden in voormalig Joegoslavië, tegenwoordig staat de inzet in Afghanistan ruimschoots in de belangstelling.

Vliegbasis Volkel is een veelzijdig bedrijf. Ruim zeventienhonderd medewerkers zijn dagelijks direct of indirect betrokken bij de operationele taak van de basis: het vliegen met de F-16. Dat zijn uiteraard de vliegers, maar zij kunnen hun werk niet alleen doen. Vluchten worden gepland en voorbereid in overleg met navigatie- en inlichtingspecialisten en meteorologen. Luchtverkeersleiders controleren het vliegverkeer op de start- en landingsbanen en in het luchtruim rondom de basis. Uiteraard is een goed getrainde brandweer essentieel voor de veiligheid rondom het vliegen. Bewakingspersoneel zorgt voor toegangscontrole bij de poort en beveiliging van het uitgestrekte vliegbasisterrein.

Een F-16 is een technisch complex en divers toestel. Daarom zijn voor onderhoud en reparaties goed opgeleide technici cruciaal. Diverse specialisten zijn verantwoordelijk voor het vliegtuig zelf, de motor, boordcomputers en ander elektronische systemen, de bewapening, het plaat- en schilderwerk en de vliegveiligheidsuitrusting. Een technische organisatie van een dergelijke omvang heeft vanzelfsprekend een uitgebreide logistieke behoefte. Personeel moet onderdelen en middelen hebben om het werk goed te kunnen uitvoeren. Daar komt bij dat regelmatig voor korte of langere tijd vanuit het buitenland wordt geopereerd. Transport, onderhoud en opslag van materieel spelen dus een essentiële rol, evenals het gebruik van geavanceerde communicatiesystemen. Een zo grote organisatie kan uiteraard niet zonder goede administratieve en bedrijfseconomische ondersteuning. Verder heeft de vliegbasis uitgebreide horeca- legerings- en sportvoorzieningen, een eigen geneeskundige en bedrijfsmaatschappelijke dienst en geestelijk verzorgers.

Een dorp in het klein dus, waarbij ondanks die verscheidenheid aan functies en taken, alle 'bewoners' zich verantwoordelijk voelen voor het gezamenlijke doel, geheel in de geest van de lijfspreuk van de Koninklijke Luchtmacht: Eén Team, één taak.

Commandant vliegbasis Volkel

Sinds 25 mei 2005 is kolonel Alexander Schnitger commandant van de vliegbasis Volkel. Hij werd op 3 november 1958 geboren in Rotterdam en begon zijn carrière in 1979 met een studie aan de Koninklijke Militaire Academie (KMA) te Breda. De vliegeropleiding volgde hij bij de Selectie Vliegeropleiding in Eelde en op de Amerikaanse vliegbasis Sheppard, in respectievelijk 1982 en 1983.

Na terugkeer in Nederland vervulde de luchtmacht officier in de loop der jaren verscheidene functies bij staven en eenheden in binnen- en buitenland. Zo was hij in de jaren negentig vluchtcommandant bij het 306 Fotoverkenning-squadron van de vliegbasis Volkel, officier operatiën op de Italiaanse luchtmachtbasis Villafranca en commandant van het 315 Squadron van de vliegbasis Twenthe. Van juli 2000 tot januari 2001 was hij in de rang van luitenant-kolonel detachementscommandant van een gecombineerde Nederlands/Belgische F-16 eenheid (de Deployable Air Task Force), die vanaf de luchtmachtbasis Amendola in Italië bijdroeg aan de NAVO-operaties boven de Balkan.

Kolonel Schnitger is gehuwd en heeft twee zoons.

*De Mandemaaker.
't Ondichte Vat, En houd geen nat.*

*Die waatter schepte met een Mand,
Die scheen niet wel by Zyn Verstand:
Veel Handen soecken Heil te grypen,
In't gaatich Vat van deesen tyd,
Maar 't sal haar altemaal ontsypen,
Schep Heil in 't Vat der Eeuwigheid.*

Ons mooie Nederland. Zwervend langs de Lek

Bij de mandenbreiers en hoepmakers van Ameide

Artikel uit: Het Vaderland van 19 september 1942 Avondblad B

H.J. Stuvet

artikel ontvangen van Ben Remie.

Van Schoonhoven trekt ge verder op verkenning door ons schoone land langs de Lek en houdt bij voorkeur den hoogen rivierdijk, die u in duizend bochten nu eens naar het Noorden dan weer naar het Zuiden, maar van lieverlede toch steeds verder naar het Oosten brengt.

Zilverig rimpelen de golfjes van de rivier, die hier op haar schilderachtigst is; al even grillig is het verloop der uiterwaard, bezet met bruin gepluimd riet, dat de geheimen van een ongeziene wereld verbergt en waaruit af en toe de zang van een karekiet opklinkt. Daar ziet ge de zwartwitte koeien, die er bij al te overdadige warmte de voorkeur aan geven met hun logge lijven half in het water te staan. En achter de meters hoge dijken strekt zich het groene boerenland uit, met hier en daar een dorpje.

Links steekt de forse toren van Cabauw boven de huizen en boomen uit, rechts over het water Streefkerk. Na een klein uur komt ge dan in Jaarsveld, waar een pontveer u naar de overzijde brengt. Ga daar niet in afwachting aan den oever staan, want zonder een paar fiksche rukken aan de koperen bel komt de veerman toch niet om u op te halen. Dat klinkt goed op een laatzomerschen dag, wanneer die volle belleklanken over het water naar den anderen oever trillen.

Voor een enkelen fietser komt er dan een jongen met zijn roeibootje overvaren en ge hebt voor de luttele centen veergeld nog een tochtje over het water, dat ge niet licht zult vergeten. Waar zijn de rivieren weidscher, waar trotscher en toch zoo oneindig vol poëzie als hier aan den rand van het Lopiksche land? En zoo staat ge dan een kwartier later in Tienhoven, enkel een zeer oud en klein

kerkje, met wat huizen op en achter den dijk. Is het toeval, dat daar zoo'n stapel bruine manden staat, die haast tot het dak rijst? En verder ziet ge er nog een; elk huis heeft z'n manden. En komt ge even buiten dit gehucht, dan ontwaart ge overal de hoog opgetaste stapels twijgen.

Daarvan worden de manden gemaakt en de hoepels voor de vaten. Van dat hout leeft de bevolking van Tienhoven en die van Ameide, wat verder op. Ge zijt hier in het land van de mandenbreiers en de hoepmakers.

Een trotsch raadhuis in een arm plaatsje.

Van Tienhoven rijdt ge naar Ameide, een plaatsje met een oude geschiedenis. Van den dijk af hebt ge een schoon gezicht op de indrukwekkende gevels van de Prinsengracht. (Bedoeld zal zijn de Voorstraat). Waarlijk ze behoeven niet onder te doen voor de deftige koopmanshuizen van de Amsterdamsche grachten, maar in schrille tegenstelling daarmee zijn de kleine, armelijke huisjes van de arbeiders uit die streek. Daar wonen de mandenbreiers, de hoepmakers en de teenschillers, wier beurs nooit breed geweest is en die ook nu nog een moeilijken levensstrijd hebben al is er meer werk dan hun vaardige handen af kunnen tusschen zonsop- en -ondergang.

Ga Ameide niet voorbij, want ge zoudt het beste van deze streek gemist hebben. Er is een intiem marktpleintje, dat op zichzelf al de moeite waard is, al was het alleen maar om dat parmantige raadhuis met z'n enorme wapenschilden in felle kleuren, met het hoge roode pannendak en het geestige koepeltje. Dat is een stille getuige uit de Gouden Eeuw, toen het hier wellicht beter is geweest dan thans. En zoo speurt ge verder in de smalle straatjes bij de kerk, waar fijne, oude geveltjes u telkens stil doen staan. Hier en daar ziet ge een vrouw gaan, maar geen man, of het moet een vreemde zijn, die hier nieuwsgierig een kijkje komt nemen. De mannen kunt ge vinden in de schuren, waar gewerkt wordt van den vroegen ochtend tot den laten avond, mannen wien het mandenbreien en het hoepmaken in de handen zit, sedert zij kind waren en die niet anders weten, omdat ook hun vaders en grootvaders datzelfde werk deden. Zij werden er nooit rijk mee, want hun loon was karig, maar toch bleven zij mandenbreien en hoepmaken. Dat is de roem van Ameide.....

De mandenbreiers.

Aan het einde van de breede straat, die u dwars door Ameide zoo in het wijde achterland brengt, vindt ge de mandenmakerij "Op het Einde". Daar werken den ganschen dag heel wat vlijtige handen. Want lijntrekken heeft hier geen zin, dat voelen de mandenmakers terstond in hun verdienste. Wie de meeste manden in den vastgestelden werktijd maakt, gaat aan het einde van de week met de meeste verdienste naar huis. Er wordt hier gewerkt per stuk en daarom breien de mandenmakers rusteloos door, al zullen zij u terloops gaarne op een enkele vraag antwoorden. Zoo kunt ge daar binnegaan in die groote schuur, waar een zes of zeven man druk in de weer zijn. De meesten zitten op de zoogenaamde breiplank, gelijk een kleermaker op de kruiselingen over elkaar geslagen beenen. Links liggen de losse twijgen en rechts groeit onder het praten zienderoogen een mand.

De oude Wijland is er grijs bij geworden. Meer dan vierenvijftig jaar zit hij nu al in de mandenmakerij. Het begon als jongen van twaalf jaar en sedertdien hebben zijn handen nauwelijks een dag rust gekend. Vroeger bestond voor deze menschen geen vrije tijd. Elk kwartier is een goed stuk van een mand en elke mand is geld. Zoo was het regel, dat de mannen voor dag en dauw in de werkplaatsen zaten en niet rustten voor het laat in den avond was geworden. "Geen wonder dat de mandenmakerij een slechte naam had", verzucht de oude man, nochtans zonder een spoor van ontevredenheid, want het werk, dat op het oog zoo simpel mag schijnen, heeft hem nooit verveeld en hij is er oud en grijs bij geworden.

Maar als jonge kerel, maakte hij meer, tot vier nesten op een dag. Waarop ge dan nieuwsgierig geworden, vraagt wat wel een nest is. Aan de hand van een maatstokje laat de mandenmaker het u zien, altijd worden er drie manden gemaakt, die in elkaar passen; dat is voordeelig voor het vervoer.

Ook nu gaan zijn vingers met een bewonderenswaardige rapheid; zij verstaan het ambacht op volmaakte wijze. De mand groeit zonder onderbreking. Wanneer de bodem eenmaal gelegd is, wordt handig de inslag, drie vier soepele teenen naast elkaar, daarin gevlochten; op dezelfde wijze volgen daarna de opstaande kanten en binnen het uur staat een groote mand gereed. Zoo maakte men vierkante en ronden breede, smalle en hooge manden. Gelukkig is er altijd materiaal in overvloed, maar waren er meer handen, die de kunst van het mandenbreien verstonden, dan zou in Ameide nog meer werk te vinden zijn.

”In den slechten tijd waren er hier maar twintig, en we hadden nauwelijks genoeg te doen; nu zijn er minstens tienmaal zooveel aan het werk”, vertelt Weiland, terwijl hij handig een dubbel dozijn dikke teenen ineengstrengelt, uitlegt en ombuigt: het geraamte voor een volgende mand. De hoeveelste in het leven van dezen mandenmaker? Ja, hij zou ze graag eens alle bij elkaar willen zien, de manden, die hij in z’n leven maakte. Dat zou een vervaarlijk hooge toren zijn. Maar tijd om dat uit te rekenen is er niet, want rusteloos breid hij alweer voort, de eene mand na de andere.

Van kloven en kluchten.

Van het eind van het stadje rijdt ge dan weer naar het begin, om nog een ander ambacht te zien, dat ook al verband houdt met dit ranke, soepele hout van de grienden: de hoepmakerij. Onderweg passeert ge de muziektent, waarop ettelijke dozijnen, versch gesneden klompen naast elkaar tegen het hek leunen. Beter uithangbord kon de klompenmaker, die er tegenover woont, niet hebben. Maar hij heeft al die reclame geenszins van noode, want in Ameide kent iedereen elkaar en de geboren Ameidenaar kan ’s mans werkplaats ook zonder die aanwijzing wel vinden. Intusschen ervaart ge nog eens hoe het hout in z’n verschillende vormen hier de welvaart van de bevolking bepaalt. Want daarmede verdienen de teenschillers, de mandenbreiers, de hoepmakers en de klompenmakers hun dagelijksch brood.

Wanneer ge tegen den achterkant van den rivierdijk enkele meters steil omhoog geklauterd bent, kunt ge enkele stappen stroomopwaarts een nog steiler trapje afdalen en dan staat ge meteen midden in de hoepmakerij. Daar klinkt in eentonige regelmaat het gehak van den dissel op een groot blok en de sneeuwblanke teenen slijten vaneen, hetzij in twee, hetzij in drie deelen.

Ook Nicolaas de Wit, bijzonder kras ondanks zijn eenenzestig jaren, vertelt u gaarne wat van zijn werk. Als jongen begon hij zijn vader te helpen. Eerst met het kloven van dunne takken, later van dikkere. Daar is meer kracht en behendigheid voor noodig. Gaat de teen in twee helften, dan noemt men dat kloven – splitsen zou eigenlijk een betere benaming zijn volgens den grijzen hoepmaker – en wil men de deelen dunner hebben, dan gaat de teen met één slag in drieën. Dat is dan kluchten. Dan komen de gesplitste teenen op de snijbank, waar ze nogmaals met een vlijmscherp mes in één haal vlak gesneden worden, om tenslotte, nadat het hout eenige uren in de week is gelegd, tusschen twee slijpsteen rondgezet te worden, het eigenlijke hoepmaken.

Vijf van die hoepels passen in elkaar en vormen een schijfje en vijf schijfjes vormen weer een bosje. Per bosje gaan de hoepels naar de kuiperij, waar ze geslagen worden rond groote en kleine vaten. De hoepmaker kent al die maten nauwkeurig. Voor den oorlog ging het meeste naar Vlaardingen voor de visscherij, maar dat is nu veel minder. Gelukkig wordt echter niet alleen de visch in vaten verpakt, zoodat de hoepmakers niet zoveel merken van achteruitgang in het bedrijf.

Er is geen machine, die het dezen hoepmakers zou kunnen verbeteren; met zekere hand kloven zij de eene bos van honderd na de andere en niet één keer slaat de dissel in het hakblok; altijd komt dat gevaarlijk scherpe hakmes midden in de teen en dan slijt de kurkdroge twijg in één ruk doormidden, dwars door de pit van het hout. Ook op de snijbank sneuvelt zelden of nooit een teen. Dat is de kunst van het hoepmaken, welke slechts zij verstaan, die er sedert jaren mee van doen hebben. Zoolang de grienden van de Lek de buigzame spierwitte teenen leveren, zullen er hoepmakers en mandenbreiers zijn, ter meerdere glorie van Ameide.

ERGENS LANGS DE LEK

klinkt het geluid van ijzer op ijzer

Aan de Lek bij Tienhoven en Ameide liggen in grote stapels de manden voor de verzending gereed. Deze zijn gemaakt van ongeschilde tenen.

Artikel uit: De Spiegel, No. 39 – 28 juni 1952

(artikel ter overname ontvangen van Dick de Blank)

Zo hebben we een dag lang gezworven in de buurt van de Lek, die driftig met vele bochten door het groene land stroomt. Bij Vianen kruisten we haar over een machtige brug, maar ergens bij Ameide was de overtocht romantischer. Een kleine pont voer ons zachtjes met geklots van kleine witkuifde golven over het diepblauwe water en gedachtig het lot van Jan Willem Friso zijn we naast onze auto op het schip gaan staan, waar de zomerwind aanbolderde over het polderland.

Bij Lopik ergens moest het doel liggen van onze reportagetocht, maar wie zal dit vinden tussen de verloren kronkelweggetjes, die als 't ware druppelen van de hoge rivierdijken, zich slingerend verliezen tussen de grienden, waar een enkele wilde eend geschrokken wegwekt en een stoepmeid, zó weggelopen uit een roman van Herman de Man of Ooms, op blinkend witte klompen met blanke emmers rinkelt.

Op een vlonder kefte een hofhond van nooit-na-te-gaan ras en traag zweefde een blauwe reiger over ons heen.

Overvloedig blonk de weelde van de gele lis tussen het riet en in een kleine plas, die bijkans rimpelloos in de luwte lag, dreven reine lelies. Die middag zei iemand, wier huis tegen de dijk gekropen ligt: "Mijnheer, ik was eens met vakantie ergens op de hei. Eerlijk, ik kreeg dorst; ik verlangde naar mijn rivier."

In deze schakering van kleuren groen zochten we ons doel. “Sta stil en luister!” zei ik tegen mijn lotgenoot, geboren en getogen in ’t hart van Amsterdam.

“Ik hoor ’t geklep van een klok”, zei hij, aangegrepen door een vlaag van romantiek. “En ’t verre geblaf van een hofhond”, voegde ik eraan toe. “En ’t donkere geluid van een sleepboot op de Lek.” “En.....”, zei hij peinzend, “een vreemd geluid, daar ginds ergens achter die grienden. ’t Is net alsof iemand met ijzer op ijzer slaat.”

Dát moesten we hebben en tussen de grienden, waar het fluitekruid overdadig bloeide vonden we hen: de teenschillers van de Lek.

Sterke kerels zijn het met potige knuisten, die de tenen of knoestige stokken vast in het ijzer slaan en met vlugge halen hun slachtoffers van donkergroen tot glanzend wit maken.

Stadsmensen kunnen dit niet, ook al zijn ze nog zo potig. Ze hebben ’t geprobeerd, want de verdienste lokte, maar na enkele dagen moesten ze als geslagen honden stadswaarts trekken.

Maar Opa van Zanten, die we ergens in de buurt van Everdingen troffen, de tachtig al gepasseerd, mag nog graag een handje helpen. Acht kinderen heeft hij, zijn kleinkinderen nooit precies geteld. Over een vlonder ligt zijn kleine huis aan een sloot met groene waterplanten.

Van kleine teentjes, gekookt met schil en al maakt C. van der Zijden uit Ameide de sierlijke, kleine boodschappenmandjes.

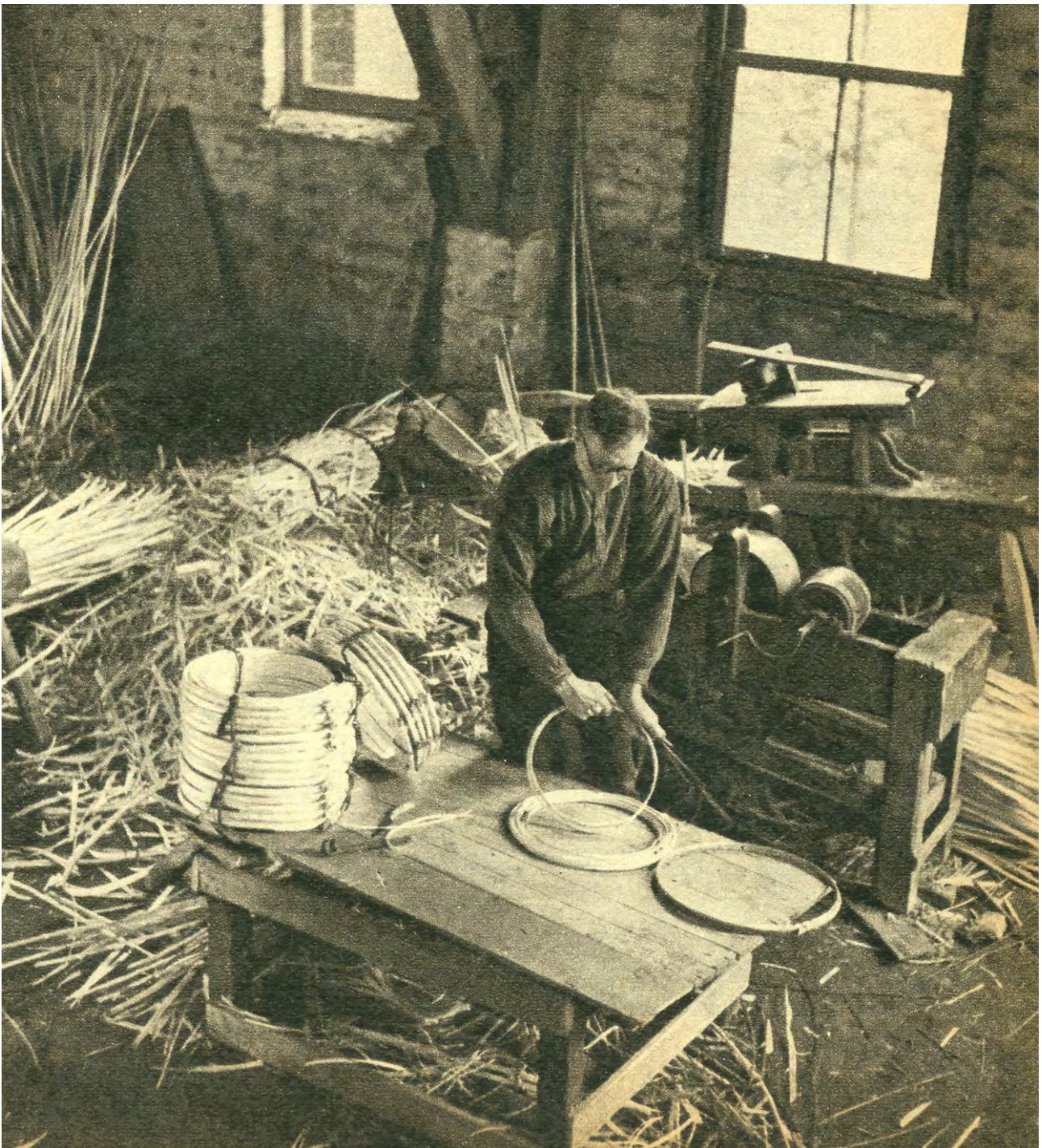
Wat “teen-schillen” is, zullen vele van U niet weten. Laat ik U dit even kort vertellen. In de grienden groeien tenen, U kent de grienden, de donkere geheimzinnig-wuivende plekken, hier en daar in Nederland.

Als de tenen van hun stammen gesneden worden, worden ze òf ongeschild gebruikt òf soepel gemaakt om geschild te worden. In lange rijen, als paraderende soldaten, staan ze langs de sloten en de vaarten. Witte wollige katjes veranderen in pluizige gele donzen en groeien uit tot frisgroene takken. Dàn grijpt de teenschiller in en met sterke handen wringt hij de tenen of de stokken door de harde ijzers. In de buurt van de Lek ziet U overal de stuiken geschilde tenen klaar staan.

Dàn is het de beurt van de hoepelmakers en de mandenmakers. De hoepelmakers splitsen de stokken en in bundels worden de hoepels verzonden, soms ver over de grenzen, naar Denemarken o.a. voor botervaten of om steun te geven grafkransen.

En het boodschappenmandje, in rood en groen, waar Uw vrouw zo trots op is, wordt door de vaardige handen van de mandenmakers gereed gemaakt.

Gaat U maar eens kijken naar dit romantische bedrijf in een evenzo romantisch land.

Bij A. de Wit in Ameide zagen we hoe hij de stokken splitste en daarna behendig rolde tot stevige hoepels, die ineengerold verzonden worden, soms ver naar Denemarken.

Historische plaatjes met een praatje

Krijn van der Ham

Met de verhoging en verbreding van de Lekdijk wordt het aanzien van Ameide en Tienhoven veranderd, een noodzakelijk iets. Maar ja, zo is er ook een stukje nostalgie verdwenen, de bekende ijzeren rood-witte balie, waarop je heerlijk kon hangen om naar de Lekboot te kijken als hij aankwam of wegvoer en naar sterke verhalen luisteren, is er niet meer. Vandaar de bijnaam voor de Ameidenaren, baliekluivers! Zo hadden we al een hangplek voordat het woord algemeen bekend werd.

Na de laatste vaart van de Lekboot verdween automatisch de hangplek en nu is ook de balie naar de schroothoop. Net na 1900 was de balie van hout en later van ijzer. Wanneer dit precies is gebeurd, weet ik niet. Twee korte stukjes zijn er nog, een lang stuk van twee meter met ketting heeft wekenlang bij Van den Berg aan de Lekdijk tegen de bel gestaan.

Krijn van der Grijn vertelde het aan iedereen: Er staat nog een stuk balie, haal het op voordat het weg is. Maar men haalde niet de balie, maar de schouders op. Spijtig genoeg is er niets overgebleven. Het zal toch niet zo zijn dat de brokstukken naar Meerkerk zijn gegaan, naar Jilus de oud-ijzerboer of zo? Hiermee is weer een stukje nostalgie uit Ameide verdwenen.

AMEIDE. — De aanlegsteiger aan de Lek.

Het bestuur van de Historische Vereniging Ameide en Tienhoven kan Krijn van der Ham in zoverre geruststellen dat het Waterschap Rivierenland heeft toegezegd dat een gedeelte van de balie na voltooiing van de dijkverzwaring “met enig ceremonieel” zal worden teruggeplaatst.

OUD GELD IN DE REGIO

Hans van den Heuvel

Volgens de twaalfde, herziene druk van het Groot woordenboek der Nederlandse taal, de Grote Van Dale, heeft het woord “erfopvolging” twee betekenissen: “opvolging van een overledene in diens goederen, rechten en verplichtingen” en “erfelijke opvolging in de regering”. Anders dan in een aantal andere landen is de tweede betekenis in Nederland al heel lang uitsluitend van toepassing op leden van het Koninklijk Huis.

Dit neemt niet weg dat er in ons land tot ver in de vorige eeuw bij de vervulling van hoge publieke functies in verscheidene sectoren sprake was van een oververtegenwoordiging van leden van adellijke geslachten en het patriciaat.

De hofhouding en het corps diplomatique spanden in dit opzicht de kroon. Maar ook voor (top)functies in het openbaar bestuur (zoals Commissarissen der Koningin en burgemeesters) werden destijds voornamelijk representanten van “vooraanstaande families” geselecteerd. Zo bestond het Corps van Commissarissen bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog louter uit edellieden en patriciërs. Ter vergelijking: in 2005 verliet de laatste tot de adel behorende Commissaris der Koningin zijn ambt. Het betrof de Gouverneur van de provincie Limburg, mr. B.-J.M. baron van Voorst tot Voorst.

Wat betreft de personele samenstelling van het officierscorps van de krijgsmacht was de situatie niet anders, zij het dat zich tussen de krijgsmachtdelen onderling en binnen de krijgsmachtdelen nogal wat verschillen voordeden. De meeste graven, baronnen, ridders en jonkheren en dragers van “dubbele namen”, die kozen voor een militaire carrière, werden bestemd voor de zeedienst bij de Koninklijke Marine of voor de “bereden wapens” (de artillerie en de cavalerie) bij de Koninklijke Landmacht. Deze gang van zaken deed zich overigens niet alleen bij beroepsofficieren, maar ook bij reserve-officieren voor. Mits zij voldeden aan de gestelde eisen, werden dienstplichtigen van adellijke afkomst tot aan het einde van de jaren zestig van de vorige eeuw voor het merendeel nog ingedeeld bij het wapen der cavalerie.

Terugblikkend, is het uit democratisch oogpunt verwonderlijk dat het beschreven patroon zo lang in stand is gebleven. De Grondwetsherziening van 1917 had immers een einde gemaakt aan het zogenaamde “hoogstaangeslagenenschap” en daarmee in formele zin ook aan de bevoorrechte positie van de toenmalige maatschappelijke élite, die in grote lijnen bestond uit de adel, de aanzienlijke burgerij (zoals leden van de rechterlijke macht, advocaten, notarissen en hoge civiele en militaire autoriteiten), rijke kooplieden, bankiers en grootgrondbezitters. Tot aan de Grondwetsherziening waren uitsluitend met name genoemde leden van deze exclusieve groepering verkiesbaar tot lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

De groeiende invloed van de politieke partijen ten spijt, zou het nog vele jaren duren totdat het traditionele benoemingsbeleid bij de (Rijks)overheid wezenlijk werd doorbroken. De politiek-maatschappelijke verschuivingen als gevolg van de dramatische gebeurtenissen gedurende en direct na de Tweede Wereldoorlog en de democratiseringsgolf van de jaren zestig van de vorige eeuw alsook de aanzienlijk belangrijker geworden rol van de publiciteitsmedia lagen hieraan ten grondslag.

Een boeiend beeld van “de oude tijden die nooit weerom komen” geeft het in 2004 verschenen boek “De Hoogstaangeslagenen in ’s Rijks directe belastingen 1848 – 1917. De Verkiesbaren voor de Eerste Kamer der Staten-Generaal” van de hand van mr. dr. V.A.M. van der Burg en C.E.G. ten Houte de Lange, M.A. Dit lijvige boek bevat een gedetailleerd overzicht van de maatschappelijke bovenlaag van Nederland in de tweede helft van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw.

Met de blik gericht op de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden heb ik – mede ter informatie van de genealogische werkgroepen in onze regio – geturfd welke representanten van deze geprivilegieerde groep daar toentertijd geboren zijn en (of) gewoond hebben dan wel (veel) grond bezaten. Dit graaf- en spitwerk heeft de volgende gegevens opgeleverd;

Naam van de hoogstaangeslagene	Geboorteplaats en geboortjaar	Woonplaats ten tijde van de belastingheffing	Eerste en laatste jaar van de vermelding in de registers	Ligging van het onroerend goed, indien van toepassing
Teunis van Andel	Andel 1808	Gorinchem	1880	Gorinchem, Heukelum, Dordrecht
Cornelis van Andel	Gorinchem 1834	Gorinchem	1900	
Arnoldus van Andel Tzn.	Gorinchem 1842	Den Haag	1900 1917	
Johannes van Andel	Gorinchem 1861	Roermond	1910 1917	
Wouter de Baat	Sliedrecht 1781	Roden	1917	
Diederik Peter Beusar	Groot Ammers 1819	Oudenbos	1848 1890	
Mr. Philippus Lodewijk Begram van Jaarsveld	Leiden 1790	Groningen	1850 1860	Gorinchem, Nieuwland, Leerbroek, Kedichem, Meerkerk, <u>Ameide</u> , <u>Tienhoven</u> , Hagestein, Lexmond, Vianen, Jaarsveld
Warnardus Cornelis Mathildus Begram	Gorinchem 1823	Gorinchem	1870 1890	Gorinchem, Nieuwland, Leerbroek, Kedichem, Meerkerk, <u>Ameide</u> , <u>Tienhoven</u> , Hagestein, Lexmond, Vianen, Arkel, Den Haag, Groot-Ammers
Gerard Blom	Gorinchem 1792	Gorinchem	1848 1850	Gorinchem, Arkel, Schelluinen, Giessendam, Leerbroek, Hagestein, Everdingen, Leerdam, Heukelum, Hardinxveld
Mr. Valerius G. Andringa Boll	Gorinchem 1859	Gorinchem	1910 1917	
Pieter Adrianus Bos	Sliedrecht 1838	Gorinchem	1900	
Kornelis Bos Azn.	Sliedrecht 1850	Dordrecht	1890	
Adriaan Bos Pzn.	Sliedrecht 1865	Dordrecht	1910 1917	
Daniel Egbert Henri Boxman	Gorinchem 1840	Utrecht	1890	
Mr. Abraham Boxman	Gorinchem 1796	Gorinchem	1848 1850	Gorinchem, De Werken, Werkendam, Spijk
Teunis den Breejen van den Bout	Hardinxveld 1835	Nijmegen	1910	
Christiaan Diemont van Zuid-Schalkwijk	Giessen-Nieuwkerk 1797	Amsterdam	1848 1850	
Dr. Johannes Christoffel van Eeten	Gorinchem 1820	Utrecht	1870 1890	Gorinchem, Utrecht, Schoonhoven, Polsbroek Meerkerk, <u>Ameide</u> , <u>Tienhoven</u> , Benschop, Lexmond, Vianen, Arkel, Lopik, Bergambacht, Jaarsveld, Willeskop.

Naam van de hoogstaangeslagene	Geboorteplaats en geboortejaar	Woonplaats ten tijde van de belastingheffing	Eerste en laatste jaar van de ver- melding in de registers	Ligging van het onroerend goed, indien van toepassing
Jhr. Mr. Ferdinand Hooft Graafland	Gorinchem 1825	Amsterdam	1890 1900	Amsterdam, Hilversum, 's- Graveland, Uithoorn, Ankeveen.
Jhr. Mr. Cornelis H. Th. A. Hooft Graafland	Gorinchem 1830	Rijswijk	1900	
Jan Rudolf de Bruïne Groeneveldt	Molenaars- graaf 1872	Leiden	1910	
Isaäk Groenewegen	Hardinxveld 1871	Dordrecht	1917	
Wouter Marinus van Haaften	Sliedrecht 1818	Sliedrecht	1890	
Leendert Adrianus Kivit van Haaften	Sliedrecht 1829	Sliedrecht	1890	
Willem Hendrik van Haaften	Sliedrecht 1841	Sliedrecht	1900	
Jan Christiaan van Hattum van Ellewoutsdijk	Sliedrecht 1837	Den Haag	1890 1900	
Martinus Johannis van Hattum	Sliedrecht 1864	Beverwijk	1917	
Teunis Hendrik van Hattum	Sliedrecht 1875	Wassenaar	1917	
Adrianus F. Joh. van Hattum	Sliedrecht 1877	Wassenaar	1917	
Johannes Pieter Heyblom	Hardinxveld 1863	Rotterdam	1910	
Aart Pieter Hofman	Sliedrecht 1863	Sliedrecht	1917	
Cornelis van Houweninge van Sprang	Werkendam 1802	Gorinchem	1870	Gorinchem, Dussen, Zuid-Waddinxveen, Broek, Gouda, Moordrecht, Eethen, Baardwijk, De Werken, Werkendam, Emmikhoven.
Wijnand Adrianus van Houweninge	Gorinchem 1835	Rotterdam	1890	
Jan Maurits Wagenaar Hummelinck	Gorinchem 1874	Vlaardingen	1917	
Marius Gerrit Wagenaar Hummelinck	Gorinchem 1878	Vlaardingen	1917	
Martinus Cornelis de Jong (van Naeltwijck)	Sliedrecht 1844	Sliedrecht	1910	
Wouter de Jong (van Naeltwijck)	Sliedrecht 1846	Den Haag	1917	
Gerard Marius Kam	Oud-Alblas 1836	Nijmegen	1910 1917	
Joannes Herman Jacobus Kam	Oud-Alblas 1844	Den Haag	1910	
Arie Marinus Langeveld	Hardinxveld 1850	Den Haag	1900	
Paulus Langeveld	Hardinxveld 1852	Den Haag	1900	
Cornelis van der Lee	Alblasserdam 1846	Den Haag	1900 1917	

Naam van de hoogstaangeslagene	Geboorteplaats en geboortjaar	Woonplaats ten tijde van de belastingheffing	Eerste en laatste jaar van de ver- melding in de registers	Ligging van het onroerend goed, indien van toepassing
Frans Herman van der Lee	Alblasserdam 1874	Alblasserdam	1917	
Murk Lels	Amsterdam 1823	Alblasserdam	1890	
Jan Lels	Nieuw Lekkerland 1848	Alblasserdam	1917	
Murk Lels Jr.	Alblasserdam 1855	Nieuw Lekkerland	1890	
Pieter Lels	Alblasserdam 1865	Alblasserdam	1917	
Johannes van Limburgh	Ameide 1806	Rotterdam	1870	Rotterdam
Gerardus Hendrikus Muller	Gorinchem 1856	Rotterdam	1900	
Hendrik Jan Frederik Muller	Amsterdam 1854	Gorinchem	1890 1917	Gorinchem
Mr. Willem Nierstrasz van Tienhoven	Gorinchem 1826	Den Haag	1880	Den Haag, Everdingen, Hagestein, Boskoop.
Johannes Pompeus Boudewijn Onderwater van Brandwijk	Vianen 1810	Vianen	1860 1870	Dordrecht, Dubbeldam, Brandwijk
Jan Marius Lambertus van Ouwerkerk	Gorinchem 1876	Rotterdam	1917	Overschie
Teunis Pot	Nieuw Lekkerland 1867	Rotterdam	1917	
Basilus Arnoldus Overman	Groot-Amers 1823	Heinkenszand	1880	
Arie Prins Thzn.	Sliedrecht 1860	Sliedrecht	1917	
Gerrit Prins	Sliedrecht 1862	Rijswijk	1917	
Cornelis Prins Thzn.	Sliedrecht 1864	Sliedrecht	1917	
Adriaan François van Renesse	Gorinchem 1833	Gorinchem	1880 1890	Gorinchem
Jhr. Adriaan Willem Gerrit van Riemsdijk	Gorinchem 1878	Bloemendaal	1910 1917	
Baris Cornelis Adrianus Rijkee	Alblasserdam 1841	Rotterdam	1910	
Willem de Vries Robbé	Ede 1854	Gorinchem	1917	
Johannes Franciscus Roovers	Gorinchem 1827	Rotterdam	1890 1900	Rotterdam
Leendert Christiaan Schram	Sliedrecht 1833	Den Haag	1917	
Wouter Jorinus Schram	Sliedrecht 1833	Amsterdam	1880	Amsterdam, Velsen.
Fop Smit	Alblasserdam 1777	Nieuw Lekkerland	1860	Nieuw Lekkerland, Ridderkerk, Alblasserdam
Cornelis Smit	Alblasserdam 1784	Alblasserdam	1848 1850	Rotterdam, Overschie, Hof van Delft, Pijnacker, Boskoop

Naam van de hoogstaangeslagene	Geboorteplaats en geboortjaar	Woonplaats ten tijde van de belastingheffing	Eerste en laatste jaar van de ver- melding in de registers	Ligging van het onroerend goed, indien van toepassing
Leendert Smit van Nieuw Lekkerland	Nieuw Lekkerland 1813	Nieuw Lekkerland	1880 1890	Nieuw Lekkerland, Stolwijk, Streefkerk, Alblasserdam, Haastrecht, Reeuwijk, Overschie, Hof van Delft, Schipluiden, Wieringen, Cats, Colijnsplaat, Oudelande, Oud-Alblas, Ellewoutsdijk, Den Haag, Oud Vosmeer, Rilland Bath, 's-Heer Arendskerke
Fop Smit Jr.	Alblasserdam 1815	Rotterdam	1880 1890	Rotterdam, Hillegersberg
Jan Smit Jzn.	Alblasserdam 1824	Nieuw Lekkerland	1890 1910	
Jan Smit Czn.	Alblasserdam 1825	Alblasserdam	1890 1900	Alblasserdam, Charlois
Jan Smit van Nieuw Lekkerland	Ridderkerk 1837	Nieuw Lekkerland	1890 1917	Nieuw Lekkerland
Cornelis Smit Jzn.	Alblasserdam 1854	Alblasserdam	1910 1917	
Leendert Johannes Smit	Nieuw Lekkerland 1856	Nieuw Lekkerland	1910 1917	
Jan Ulrich Smit	Alblasserdam 1863	Alblasserdam	1910 1917	
Abraham van Stolk Czn.	Rotterdam 1814	Rotterdam	1890	Rotterdam, <u>Ameide</u> , Hillegersberg, Overschie, Bleiswijk, 's-Gravenhage
Gijsbert van Tienhoven	Ameide 1801	De Werken	1848 1860	De Werken, Made, Werkendam, Rozenburg
Adrianus Baltus van Tienhoven	Ameide 1809	Werkendam	1870 1890	Werkendam, Andel, Almkerk, Dussen, Hees- been, Meeuwen, Rijswijk, Woudrichem, De Werken
Cornelis van Tienhoven	Gorinchem 1860	Den Haag	1900 1910	
Bastiaan Gijsbert Versteeg	Dalem 1777	Waardenburg	1848 1860	Waardenburg, Beesd, Deil, Gelicum.
Teunis Versteeg	Giessendam 1824	Den Haag	1900	Giessendam
Teunis Versteeg Kzn.	Giessendam 1824	Giessendam	1890	Ottoland, Wijngaarden, Vlaardingerambacht.
Pieter Verwoerd	Hardinxveld 1880	Velsen	1917	
Michiel Viruly van Vuren en Dalem	Rotterdam 1780	Vuren	1848 1850	Rotterdam
Mr. Jan Viruly van Vuren	Rotterdam 1814	Vuren	1850 1870	Vuren, Gorinchem, Heukelum.
Cornelis Marius Viruly	Vuren 1843	Rotterdam	1890 1900	Rotterdam
Aart Visser	Sliedrecht 1856	Heemstede	1917	
Adriaan Volker Lzn.	Sliedrecht 1827	Sliedrecht	1890 1900	Sliedrecht, Giessendam, Poortugaal, Ridderkerk, Oud-Beijerland, Hendrik Ido Ambacht, Dubbeldam.

Naam van de hoogstaangeslagene	Geboorteplaats en geboortejaar	Woonplaats ten tijde van de belastingheffing	Eerste en laatste jaar van de vermelding in de registers	Ligging van het onroerend goed, indien van toepassing
Leendert Volker	Sliedrecht 1852	Bussum	1910	
Leendert Volker Azn.	Sliedrecht 1856	Sliedrecht	1910 1917	
Arie Cornelis Volker Azn.	Sliedrecht 1860	Den Haag	1910 1917	
Adriaan Volker Lzn.	Sliedrecht 1882	Sliedrecht	1917	
Eliza Vonck	Streefkerk 1858	Den Haag	1917	
Jan Vroege	Asperen 1815	Den Haag	1890 1900	Amsterdam, Hendrik Ido Ambacht, Ridderkerk, Wijngaarden.
Jan Adrianus Vroege	Alblasserdam 1852	Den Haag	1910	
Arie Martinus Vroege	Alblasserdam 1856	Amsterdam	1910 1917	
Adriaan van de Wetering	Sliedrecht 1877	Den Haag	1917	
Paulus van de Wetering	Sliedrecht 1841	Den Haag	1910 1917	
Willem Arnold Weytlandt	Gorinchem 1848	Den Haag	1900	
Arie van Wijngaarden	Neder-Hardinxveld 1842	Rotterdam	1900 1910	
Leendert van Wijngaarden	Sliedrecht 1863	Dordrecht	1917	
Jan Prins van Wijngaarden	Sliedrecht 1867	Ambt Hardenberg	1910	
Cornelis Winkler	Vianen 1855	Amsterdam	1910	
Dibbit Willem Peter Wisboom	Hardinxveld 1861	Arnhem	1917	
Dibbit Willem Peter Wisboom van Giessendam	Hardinxveld 1829	Amsterdam	1890	Amsterdam, Haarlemmermeer, Heemstede.

Het geslacht Van Slijpe

Enkele maanden voor ik begon met mijn navorsingen in het boek van de heren Van der Burg en Ten Houte de Lange, maakten medeleden van de Historische Vereniging mij attent op de bijzondere rol die het geslacht Van Slijpe in het bestuur van onze contreien heeft gespeeld. Anders dan ik had verondersteld, worden in het boek over de hoogstaangeslagenen geen leden van dit geslacht vermeld. Dit laat onverlet dat de relatie tussen de Van Slijpe's en de Alblasserwaard in bestuurlijk opzicht zozeer aan erfopvolging doet denken dat het past om er het tweede deel van dit artikel aan te wijden.

Laten we de draad oppakken in het jaar 1906, toen het blad "De Wapenheraut" gewag maakte van "een zeldzaam en waarschijnlijk eenig feit in de geschiedenis van de plaatselijke besturen in ons land: een tweehonderdjarig familiebewind". Het jaar daarvoor was het namelijk tweehonderd jaar

geleden geweest dat een lid van het geslacht Van Slijpe aan het hoofd werd geplaatst van het bestuur van de Heerlijkheid Goudriaan, waarvan een van zijn rechtstreekse afstammelingen, Wijnandus Johannes van Slijpe, in 1906 al 22 jaar burgemeester was. De redactie van het blad kon meer dan een eeuw geleden uiteraard niet voorzien dat de “dynastie” van de Van Slijpe’s in Goudriaan zou standhouden tot eind 1957.

Wijnandus Johannes van Slijpe, die van 15 april 1884 tot 2 januari 1924 burgemeester van Goudriaan en Ottoland was, samen met zijn echtgenote en nicht Cornelia Diderica Adriana van Slijpe.

De bestuurlijke betrokkenheid van de Van Slijpe’s bij Goudriaan heeft dus meer dan 250 jaar geduurd. Aan het begin ervan stond de begin 1669 in Limburg geboren Lucas Willem van Slijpe, die in 1705 als baljuw, schout en secretaris zijn entree in Goudriaan maakte. De laatste was Roger Diederik Christiaan van Slijpe, aan wie met ingang van 1 januari 1958 op 65-jarige leeftijd eervol ontslag werd verleend als burgemeester van deze gemeente. In de tussenliggende lange reeks van jaren droegen zeven andere telgen van het geslacht Van Slijpe als eerste verantwoordelijkheid voor de bestuurlijke gang van zaken in Goudriaan, met uitzondering van de periode 1741 – 1755. In de eerste fase hadden de Van Slijpe’s de status van baljuw; het ambt van burgemeester werd in de negentiende eeuw ingevoerd. Niet zelden werden de functies in Goudriaan gecombineerd met die in andere gemeenten. Zo was Lukas Abraham van Slijpe, die leefde van 1733 tot 1805, niet alleen baljuw en secretaris van Goudriaan, maar ook schout van Ameide en Groot-Ammers en substituut-drossaard van Nieuwpoort en Liesveld. Zijn huwelijk, met de uit Amsterdam afkomstige Christina Waanders, werd overigens niet in Goudriaan, maar – op 1 oktober 1778 – in Ameide voltrokken.

Het zou in het bestek van dit artikel te ver voeren om uitgebreid op het leven en werken van alle Van Slijpe’s in te gaan. Ik beperk me daarom tot de drie, die in de periode van 1852 tot 1957 achtereenvolgens burgemeester zijn geweest: Johannes Diederik (1852-1884), Wijnandus Johannes (1884 – 1924) en Jan Rogier Diederik Christiaan (1924 – 1957).

Alvorens de schijnwerper op hen te richten, wil ik nog pogen om twee tamelijk wijdverbreide onduidelijkheden over het geslacht Van Slijpe weg te nemen.

In de eerste plaats behoort de Hollandse tak van het geslacht in tegenstelling tot de Limburgse niet tot de adel, maar tot het patriciaat, wat vanzelfsprekend niets afdoet aan de grote maatschappelijke verdiensten van de betrokkenen. Terzijde: de eerste Van Slijpe, die het predicaat van jonkheer mocht voeren, was Jan Godert Cornelis (1757 – 1838), burgemeester van Maastricht, die bij Koninklijk Besluit van 31 maart 1835 “was verheven in den Nederlandschen Adel vanwege zijn houding ten tijde van den Belgische Omwenteling”.

Wijnandus Johannes van Slijpe, geflankeerd door zijn zoon Rogier Diederik Christiaan van Slijpe en schoondochter Teuntje Korevaar, voor de deur van de ambtswoning aan de Zuidzijde 134 in Goudriaan.

In de tweede plaats mag niet onvermeld blijven dat erkende deskundigen op het gebied van de genealogie, tot wie ik me beslist niet reken, vinden dat in verscheidene publicaties te gemakkelijk wordt aangenomen dat de Nederlandse Van Slijpe's uit Vlaanderen stammen, waar in de Middeleeuwen al sprake was van een edelman Van Slijpe, die het kasteel Slijpe bij Brugge bewoonde.

We hebben hier trouwens te maken met een oude kwestie: in een van de “blauwe boekjes” van het “Nederlands Patriciaat” werd in 1924 al gesteld dat “van eene afstamming uit Vlaanderen niets is gebleken, al komt de naam, zelfs de voornaam Rogier, in die streken voor”.

Ik kom nu toe aan het laatste deel van dit artikel, waarin de zoëven genoemde drie burgemeesters centraal staan.

De eerste was de tweede zoon uit het tweede huwelijk van zijn vader, Nicolaas Frederik Lucretius van Slijpe (1781 – 1868), met Cornelia Kroon (1795 – 1872). Hij kreeg bij zijn geboorte (3 december 1820, Nieuwpoort) de namen Johannes Diederik en trad op 8 mei 1852 in de voetsporen van zijn oom, Rogier Diederik van Slijpe (1777 – 1852), die geen mannelijke nakomelingen had.

Johannes Diederik van Slijpe was niet alleen burgemeester van Goudriaan, maar ook van Giessen-Nieuwkerk, Schelluinen, Peursum, Neder-Slingeland, Ottoland en Laagblokland. Hij trad op 19 maart 1852 – vijf dagen na de publicatie van het Koninklijk Besluit van zijn benoeming tot burgemeester – te Streefkerk in het huwelijk met Christina Hendrina Niessen, een dochter van de plaatselijke predikant. Zijn vrouw overleed te Giessen-Nieuwkerk op 24 maart 1890. Johannes Diederik van Slijpe overleed in dezelfde gemeente op 23 november 1894.

Ruim tien jaar vóór zijn dood was hij op 15 april 1884 – volgens andere bronnen op 26 maart van dat jaar – als burgemeester van Goudriaan en Ottoland opgevolgd door zijn zoon Wijnandus Johannes, die toen nog maar 25 jaar oud was.

Deze in Giessen-Nieuwkerk geboren Van Slijpe was het vijfde van acht kinderen, van wie er twee jong stierven. Zijn ruim drie jaar jongere broer Hendrik Helenus Dionysius werd later burgemeester van Giessen-Nieuwkerk, Peursum en Schelluinen.

Wijnandus Johannes van Slijpe vestigde zich in Goudriaan, waar hij op 28 juni 1886 in het huwelijk trad met zijn nicht Cornelia Diderica Adriana van Slijpe, geboren te Gorinchem op 16 juni 1858 als dochter van Rogier Diederik van Slijpe en Maria Kemp. Het echtpaar ging wonen in een mooi nieuw huis aan de plaatselijke Zuidzijde, dat de jeugdige burgemeester na zijn ambtsaanvaarding had laten bouwen. Enkele jaren daarna werd de gemeentesecretarie ondergebracht in de zijvleugel, de latere “opkamer”, van het pand, waardoor de burgemeester “kantoor aan huis” kon houden. Het huis, waar sinds het einde van de jaren tachtig van de vorige eeuw de familie Heijdemann woont, staat er nog altijd in volle glorie.

Het burgemeesterschap van Wijnandus Johannes van Slijpe duurde bijna veertig jaar. Op 2 januari 1924 werd hij opgevolgd door zijn zoon Rogier Diederik Christiaan, die als enig kind van het echtpaar op 22 december 1892 in het huis aan de Zuidzijde was geboren. Na zijn pensionering ging Van Slijpe Sr. samen met zijn vrouw in Driebergen wonen, waar mevrouw Van Slijpe-Van Slijpe in 1934 overleed. De oud-burgemeester besloot daarop terug te keren naar Goudriaan, waar hij aan de Zuidzijde zijn intrek nam bij zijn zoon, die in de lente van 1924 was getrouwd met Teuntje Korevaar, de dochter van een plaatselijke boer. De oude Van Slijpe overleed ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, op 12 december 1943.

Rogier Diederik Christiaan van Slijpe, burgemeester van Goudriaan en Ottoland van 2 januari 1924 tot 1 januari 1958. Hij is in gezelschap van zijn echtgenote Teuntje Korevaar [midden] en Grietje Boele [rechts]. De laatstgenoemde was de moeder van ons op 9 juli 2005 overleden bestuurslid Eimert den Hartog.

Aan Rogier Diederik Christiaan van Slijpe, wiens huwelijk kinderloos bleef, werd met ingang van 1 januari 1958 eervol ontslag verleend als burgemeester van Goudriaan en Ottoland.

Twee dagen daarvoor nam hij afscheid van de inwoners van zijn gemeenten, aan wie hij evenals zijn vader en zijn grootvader zeer verknocht was. "Ik was gehouden te doen, zoals ik deed. Ik kan zeggen dat ik even aangenaam afscheid heb genomen als ik gekomen ben" zei de scheidende burgemeester bij die gelegenheid.

De laatste representant van het magistratengeslacht Van Slijpe overleed kort na zijn pensionering, op 4 mei 1958. Zijn vrouw overleefde hem; zij stierf op 31 december 1987.

Beiden zijn begraven bij de ingang van de Algemene Begraafplaats van Goudriaan, aan de voet van de toren van de Hervormde Kerk. Zo was er na meer dan twee-en-een-halve-eeuw een einde gekomen aan de hechte band tussen van de Van Slijpe's en Goudriaan.

Enkele korte biografieën

Jan Rudolf de Bruïne Groeneveldt

werd op 13 oktober 1872 te Molenaarsgraaf geboren als zoon van Aart Cornelis Groeneveldt en Aleida Johanna Jacoba de Bruïne (Bruïne). Hij studeerde medicijnen aan de Rijksuniversiteit Leiden en ontwikkelde zich daar na in 1898 te zijn afgestudeerd tot een vooraanstaand chirurg. De Bruïne Groeneveldt was verbonden aan het St. Elisabeth Gasthuis te Leiden en werd in 1933 belast met de leiding van een polikliniek voor kankeronderzoek in het eveneens in deze stad gevestigde Instituut voor Praeventieve Geneeskunde. Hij overleed te Leiden op 14 februari 1942, betrekkelijk kort nadat hij zijn praktijk had neergelegd. De chirurg was officier in de Orde van Oranje-Nassau.

*Jan Rudolf de Bruïne Groeneveldt (1872-1942).
Tekening door de schilder, tekenaar, etser en
houtsnijder Jan Boon. Datering : 1930.*

Cornelis Winkler

Cornelis Winkler werd op 25 februari 1855 in Vianen geboren als oudste van de zes kinderen van Daniël Winkler en Cornelia van Tienhoven.

Hij stamde uit een artsenfamilie: zijn vader, grootvader en overgrootvader oefenden dat beroep uit.

In 1893 werd Winkler de eerste Nederlandse hoogleraar in de neurologie en de psychiatrie. Hij doceerde aanvankelijk in Utrecht, later in Amsterdam en uiteindelijk weer in Utrecht, waar hij in 1925 met emeritaat ging.

Professor Winkler genoot wereldvermaardheid als kenner van de microscopische anatomie van het centrale zenuwstelsel. Hij overleed na een veelbewogen leven op 8 mei 1941 in zijn buitenhuis te Hoog-Soeren.

De in 1867 in Sliedrecht geboren **Jan Prins van Wijngaarden** was in het begin van de vorige eeuw directeur van een van de grootste baggermaatschappijen van ons land. Het grootste karwei dat zijn bedrijf uitvoerde, was de kanalisatie van de Overijsselsche Vecht. In verband daarmee woonde hij vanaf 1904 met zijn gezin in het oosten des lands, eerst in Lutten en later in Hattem. Prins van Wijngaarden bezat in 1913 al een auto – een “Renault”, die werd bestuurd door een vaste chauffeur. Het voertuig werd voornamelijk gebruikt om de voortgang der werkzaamheden te inspecteren. De “Renault” werd na een aantal jaren vervangen door een “Berliet”.

Jan Prins van Wijngaarden en zijn vrouw in de tuin van villa “Eikenoord” in Lutten, waar zij van 1904 tot 1915 woonden.

Warnardus Cornelis Mathildus Begram werd op 23 mei 1823 in Gorinchem geboren als zoon van mr. Philippus Lodewijk Begram en Frederika Adolphina Amalia Verhagen. Zijn vader aanschouwde op 18 december 1790 in Leiden het levenslicht als zoon van een advocaat. Zijn moeder kwam op 8 maart 1792 in Ameide ter wereld. Haar vader was burgemeester en secretaris van Ameide en secretaris en schout van Tienhoven.

De grootgrondbezitter vervulde verscheidene publieke functies. Zo was hij wethouder van Gorinchem (van 1852 tot 1859), lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland (van 1851 tot 1859 en van 1879 tot 1890) en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (van 1859 tot 1879). Ook speelde hij een belangrijke rol in het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe, eerst als hoogheemraad en later als dijkgraaf.

Vermeldenswaardig is dat Begram bij zijn entree in de Tweede Kamer in februari 1859 na herstemming mr. Guillaume Groen van Prinsterer versloeg, de grondlegger van de Antirevolutionaire Partij. In 1874, toen hij vijftien jaar lid van de Tweede Kamer was, werd hij benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Begram, die in politiek opzicht tot de conservatieven behoorde, overleed in zijn geboorteplaats op 6 mei 1890.

W.C.M. Begram

Abraham Boxman werd op 17 oktober 1796 te Gorinchem geboren als enige zoon van Daniël Boxman en Margaretha Spijker. Hij studeerde rechten aan de Rijksuniversiteit Leiden, waar hij in 1816 promoveerde. Hoewel hij bekend stond als een zeer kundig jurist, wijdde de jonge doctor zich na zijn terugkeer in de ouderlijke woning te Gorinchem in eerste aanleg “geheel aan oude en nieuwe Letterkunde en de beoefening der Poëzy”.

Portret van Abraham Boxman,
door J.P. Berghaus (1859).

In oktober 1819 werd mr. Boxman lid van de gemeenteraad van zijn geboorteplaats, wat hij zijn gehele leven zou blijven. In december 1832 werd hij benoemd tot wethouder en in december 1842 tot burgemeester van Gorinchem.

In april 1854 werd hem als zodanig eervol ontslag verleend in verband met zijn “wankelende gezondheid”.

De geboren en getogen Gorcumer ontwikkelde ook op provinciaal en nationaal niveau politieke activiteiten. Zo verwierf hij in november 1840, kort nadat hij bij de inhuldiging van koning Willem II was benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, een zetel in de Provinciale Staten van Zuid-Holland en werd hij in december 1848 lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Zijn verslechterende gezondheidstoestand deed hem besluiten het lidmaatschap van de Tweede Kamer in oktober 1850 te verruilen voor dat van de Eerste Kamer.

Abraham Boxman overleed op 26 maart 1856 in zijn geboortestad. Hij was op zijn sterfdag nog lid van de Eerste Kamer en van de Gorcumse gemeenteraad.

Collectie Van der Lee, Jaarsveld. Foto: André Tukker

Dit is het wapen van de familie Begram, vermeld in het artikel "Oud geld in de regio".

